

ЗБОРНИК О СРБИМА У ХРВАТСКОЈ

ACADEMIE SERBE DES SCIENCES ET DES ARTS

COMITE POUR L'HISTOIRE DES SERBES EN CROATIE

RECUEIL DES TRAVAUX SUR LES SERBES EN CROATIE

11

DIRECTEUR VASILJE DJ. KRESTIĆ

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ
ОДБОР ЗА ИСТОРИЈУ СРБА У ХРВАТСКОЈ

ЗБОРНИК О СРБИМА У ХРВАТСКОЈ

11

УРЕДНИК ВАСИЛИЈЕ Ђ. КРЕСТИЋ

РЕДАКЦИОНИ ОДБОР

ВАСИЛИЈЕ Ђ. КРЕСТИЋ
ДИНКО ДАВИДОВ
ВОЈИН ДАБИЋ
СОФИЈА БОЖИЋ

СЕКРЕТАР

МИРОСЛАВ ЈОВАНОВИЋ

Примљено на X скупу Одељења историјских наука од 28. децембра 2016. на основу реферата академика *Василија Ђ. Крестића, Михаила Војводића, Мирјане Живојиновић, Динка Давидова, Димитрија Стефановића, Наде Милошевић Ђорђевић, дописног члана Љубодрага Димића, проф. др Душана Иванића, Мире Радојевић, др Мелије Милин, Софије Божић и Душана Баџаковића.*

АМБЛЕМ: ГРБОВИ СА ИКОНОСТАСА ЦРКВЕ СВ.
ТОМЕ У ДИШНИКУ, РАД ЈОАКИМА
МАРКОВИЋА ИЗ 1750. ГОДИНЕ

ИЗДАЈЕ:
СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ

ТИРАЖ: 400 ПРИМЕРАКА

НАСЛОВНА СТРАНА: ЈАНКО МАГЛОВСКИ

ТЕХНИЧКИ УРЕДНИК: МИРА ЗЕБИЋ

ЛЕКТОР: ЈЕЛКА ЈОВАНОВИЋ

КОРЕКТОР: ЂУРЂЕВИЋ НЕВЕНА

ШТАМПА: ПЛАНЕТА ПРИНТ

САДРЖАЈ – TABLE DES MATIERES

<i>Василије Ђ. Крестић</i>	Великохрватске претензије на Војводину	7
<i>Vasilije Đ. Krestić</i>	Greater Croatian Pretensions to Vojvodina	28
<i>Мирјана Поповић</i>	Село Мокро поље према попису из 1831. године – пример демографских прилика код српског православног становништва у Северној Далмацији	29
<i>Mirjana Popović</i>	Village of Mokro polje according to the census of 1831 – an example of demographic circumstances at Serbian orthodox population in northern Dalmatia	42
<i>Војин Калинић</i>	Српска девојачка школа у Задру	43
<i>Vojin Kalinić</i>	Serbian girls' school in Zadar	54
<i>Љубинка Тошева Карповиц</i>	Сава Вуковић, депутат Ријеке на Темишварском сабору и сабору угарских сталежа	55
<i>Ljubinka Toševa Karpowicz</i>	Sava Vuković, Deputy of Rijeka at the National Church Congress at Timișoara and the Hungarian Diet (1790–1791)	62
<i>Софија Божић</i>	Гавро Манојловић (1856–1939): историчар, академик, политичар	63
<i>Sofija Božić</i>	Gavro Manojlović (1856–1939): historian, academician, politician	86
<i>Мира Радојевић</i>	Из преписке Саве Косановића	87
<i>Mira Radojević</i>	From correspondence of Sava Kosanović	100
<i>Мирослав Јовановић</i>	Лука Марић у одбрани ћирилице и Српског културног друштва Просвјета у Хрватској	101
<i>Miroslav Jovanović</i>	Luka Marić in defense of cyrillic and Serbian cultural society Prosvjeta in Croatia	110
<i>Владислав Б. Сотировић</i>	Прва постхладноратовска „хуманитарна интервенција“ – Вуковар 1991. г.	111

<i>Vladislav B. Sotirović</i>	The first post-cold war „humanitarian intervention” – Vukovar 1991	128
<i>Vladislav B. Sotirović</i>	Breaking cliché on the killing of Yugoslavia: a role of Croatia	129
<i>Владислав Б. Сотировић</i>	Против клишеа о убијању Југославије: улога Хрватске.....	150
<i>Ђорђе Перић</i>	Песме српских песника у мелографским записима познатих и мање познатих хрватских мелографа	151
<i>Dorđe Perić</i>	Poems of Serbian poets in melographic notations of known and less known croatian melographers	184
<i>Славица Гароња Радованац</i>	Милош Шкарић: Живот и обичаји српског народа у Лици и Крбави	185
<i>Slavica Garonja Radovanac</i>	Miloš Škarić: Life and customs of Serbian people in Lika and Krbava	246
<i>Станиша Војиновић</i>	Часопис српске омладине у Загребу „Омладина“ 1894–1895	247
<i>Staniša Vojinović</i>	Magazine of Serbian youth in Zagreb “Omladina” (1894–1895).....	268
РЕГИСТАР ЛИЧНИХ ИМЕНА		268
РЕГИСТАР ГЕОГРАФСКИХ НАЗИВА.....		284

МИЛОШ ШКАРИЋ: ЖИВОТ И ОБИЧАЈИ СРПСКОГ
НАРОДА У ЛИЦИ И КРБАВИ III
(из Етнографске збирке Архива САНУ, бр. 388)
–трећи и завршни део рукописа–

Приредила СЛАВИЦА ГАРОЊА РАДОВАНАЦ

ПРЕДГОВОР

У трећем и последњем делу рукописа Милоша Шкарића, насталог у првој половини 20. века, спасеног испред усташког погрома и довршеног на Ђурђевдан у Београду 1941. године, када је и предат Етнографској збирци на откуп, сусрећемо се с наставком систематски описаних обичаја српског народа Лике (већ објављених у свескама *Зборника о Србима у Хрватској* (бр. 9 и 10) и то од поглавља XII, (које обухвата већ објављене Забаве, Пјесме и пјевање), а наставља се следећим поглављима: Приповјетке, приче и шале – укупно 53 записа; Загонетке (дашталнице)–145 записа, Народне пословице и изреке са 133 записа; Свирке и пјевање, Игре). У овом последњем делу рукописа следи и поглавље XIII (Душевне особине) XIV (Тјелесне особине), XV (Народна знања) као и XVI Додатак (Речник личког говора) (лексеме које се „не налазе у Вуковом Рјечнику”). Овим се завршава рукопис Милоша Шкарића у целини, те се надамо да је његовим објављивањем након пуних 75 година један бисер из Етнографске збирке угледао светло дана дајући драгоцен етнографски прилог животу и обичајима српског народа у пределима данашње Хрватске, где он више практично не постоји. Приређивач је само правописно на појединим местима уједначио Шкарићев текст и интервенисао је у нумерацији страница косом заградом, као и код појединих фолклорних записа, који по бројности и квалитету (нарочито малих говорних форми) могу да буду драгоцен извор за проучавање жанрова у нашој фолклористици.

Милош Шкарић

ПРИПОВЈЕТКЕ, ПРИЧЕ И ШАЛЕ

Приповједака и разних прича, може се чути по прелима, за дугих зимских ноћи, кад чељад сједи око ватре или пећи, па старе бабе знају по неку приповјетку исприповједити.

Тих приповједака има још прилично, а у забаченијим мјестима и даљим од вароши, нашло би их се још доста.

Чини ми се, које сам ја прибиљежио, да их нисам у досад изашлим зборницима, налазио, па ћу их редом изнијети.

Сељаци за све што се приповједа, кажу „приповјетка”. /268/

/уметак/ 268 а/

*

Моје драго гаће изгубило
Да је с плота, не би ни срамота
Да из трубе не би било руге
Већ са себе жалосна му мајка.

*

Стари старче што ће ти ђевојка
Нека ми је нек ми кости грије...

/269/

/1/

Оженио поп сина, а тај поп био себичан. Има' је поп велику вамилију, што би се гођ боље изнијело на столицу, он би појо.

Млада – коју су довели у попову кућу – имала три брата, од којих један био „шумаст” (луцкаст).

Дође први брат сестру у „по'оде”. Кад сјести за ужну, како је била велика вамилија, сви засједну око стола, на сто изнесе попадија велику здјелу с' јелом, дрвене жлице; но нијесу него почели јести, а поп устане прекрсти се, па ће рећи: „Сит ја и мој гост. Ко више буде ио, није ми мио!” На те ријечи, сви се подигоше и разиђоше, а осташе гладни. Овај младин брат, кад то виђе, торбу на леђа, па кући. Тако је било и са другим братим, кад је ишао сестри у по'оде. Дође ред да иде онај „шумасти”. Њега одбијали да не иде, да и' не срамоти, а он им вели: „Пуштите ви мене, да ја видим, какав је то поп, и како је мојој сестри.”“

Шумасти метне у торбу пршут, товарију с вином и погачу, да иде са „образом”. Кад сјели код попа на ручак, поп опет учини ка и прије, а овај шумасти ће рећи: „Ијете ви неборе, ијете – није поп био у нашој г/узици/и, да зна, кад је нама доста.”

Поп се загледа и побеже од срамоте, а остала се чељад наклопи на јело, и први се пут честито наједоше. Тако било и код вечере.

Кад дође доба спавању, ћедоше шумастого, да метну као госта у засебној зградици, но он не ћеде, него ће попадији: „Ође ти мени, пријо. крај огњишта што простри, ја сам тако научио – те ти он ту леже, и погле одма' ркати, ко бајаги да је заспа”.

Кад се све умирило, изађе поп огњишту, па упита тијано попадију, што би ио, јер је гладан. Попадија му рече: „Ајде ти у собу, ја ћу ти заварити

каблић варенике, па ћу ти донијети. ” Чим она поче варити варенику, шумасте сте поче врцкати и трти очи, ка’ да се пробудио. Кад виђе пападију око котла, рећи ће јој: „А што то ти пријо радиш? ”“ „А ево нешто лужим, пријатељу. ”“ А он ће пападији: „Бог ти дава пријо, залужи де и ову моју кошуљу, нешто ме коље, биће да је дјелица (уш) па скиде кошуљу са себе, па кр’ ш њом у варенику, па настави опет даље ‘ркати.

Чим он за’рка, поп ће изићи, па ће жени: „Вала тај најшумастивији мене уреди. ”“

„Ајде – вели пападија попу – увржа’, па донеси коју /270/ рокву (ротква), па ћу ти зауљити. ”“

Поп кроз врата промакну у врта’ по рокву. Шумасте се ка’ пробуди, па ће пападији: „Пријо зар ти ниси још легла, Бог ти дава, кажи ми, куд се иде порад себе. ”“ (врши нужда). Она му одговори: „Ван”“ – дабоме онда није било ка’ данас аборта у кући. Он право у врта’. Кад у вртлу поп, и сагно се, да убере рокву, а овај шумасте зададе дреку: „О пријатељи, излазите брзо, ево се увалио у врта’ нечиј гароња, па почупа сву рокву .. ”“, па докопа неки колац, па удри по попу.

Тако ти он излијечи попа од себичности.

Вукосава Жакула – Кореница

/2/

Стриц и синовац, ишли у шуму по дрва. Сустигну једног чојека, који је пред собом гонио два овна. Вели синовац стрицу: „Ајмо и’ стриче, украсти! ”“ а стриц ће њему: „Бог ти помога, како би и’ мога’ украсти, испред жива чојека.” „ Лако ћемо ми зато – вели му синовац – па се страном измакне испред оног чојека, што је гонио овнове, и баци на пут један опанак. Онај чојек кад наљегне, нађе опанак, па ће помислити, штета што нема и у другом, па га баци, и продужи даље. Синовац испред њега баци и други опанак. Кад тај чојек, што је гонио овнове, нађе опанак, и кад виђе да је пар оном првом, привеже овнове за буквић, и врати се по онај први опанак.

Док је он отиша’, синовац одријеша овнове, па их запури у шуму. Тад дође и стриц, па ће једног овна заклати и испећи. Кад су га испекли, и оставили да се лади, синовац ће стрицу: „ Ајде да се плашимо, ко кога поплаши, онога нека буде ован.”

Стриц пристане па се измакне у шуму, па ће промијењеним гласом плашити синовца: бау – бау...

Но синовац се не даде преплашити: „Не бојим се ја, то си ти стриче!” Сад ће синовац да плаши стрица. Стриц се сакрије у шуму, а синовац узме штап, па по оној одртој овновској мјешини „вара” по њој, и почме се дерати: „Нијесам ја него мој стриц”, а стриц мислио, да је доша’ они чојек, чији су овнови, па дјеж!...а синовцу остадоше оба овна.

Петар Узелац – Кореница /270/

/3/

Био један чојек и жена. Имали су једну ћер, која је потље њиове смрти, остала сирота, па се прибила код своје стрине, да се прерани.

Испрва јој стрина била добра, али потље није. Дала јој једну собицу, у којој је та дјевојчица, увијек само прела.

Једног дана, дође код ње једна жена, која јој рече, да она зна све, како је њој тешко код стрине, али да ће јој она дати једно коло, са којим ће лако моћи прести, али само ако јој погоди њено име, а ако не погоди, да неће живети.

Та жена оде у шуму, а у шуми била дјеца од њезине стрине, па чула једну жену, како пјева: „Ја се зovem тирли-вирли, а она ми дјевојчица неће погодити моје име.”

Кад су та дјеца дошла кући, приповједала су како су чула, да једна жена, пјева у шуми и да се зове тирли-вирли, и да јој нека дјевојчица неће погодити име.

Сад се она дјевојчица осјети, да то ње иде, па кад је она жена дошла, да ју пита за име, она јој одговори: да се зове тирли – вирли. Због тога, добила је од те жене коло, на коме је прела, зарадила много новаца и потље се удала.

Манда Ивковић – Косињ

/4/

Све, све, али занат (исто као у Вуковој збирки)

/5/

Био тако један сиромаш, па једно јутро пође од куће, да добава откуд крува за своју жену и дјецу. Идући путем, опази једну шарену тицу, гђе испред њега прше а у њега гледа; те он њу увати и врати се кући, покрије ју ситом, да не би побјегла, па се опет врати, да тражи крува. Чим се вратио кући, скоче дјеца око њега и кажу му, да је тица санијела два јаја, а жена му рече, да ова јаја узме и да и' носи на пазар, па да и' прода и зато да купи крува. Он се насмије, па ће рећи: „Ма шта ћу ја, за овако мала јаја уватити?”

Он пође са ова два јаја у пазар, и у путу сретне једног чојека, који чим виђе јаја, прискочи њему и упита га: „Шта иштеш за њи?”

Он му одговори: „Цекин, да могу купити крува, за себе и дјецу.” /271/

/272/ У то приђе њима и један други чојек, па ће га упитати оклен му та јаја? Он му све каже. А на то ће овај чојек упитати: „Били ми и тицу прода?” „Боме би – за добру цијену” – те тако они заједно оду код куће. Кад дође кући и овај чојек види тицу рећи ће му: „Ево ти сто златних

цекина за њу” – те му овај даје. Онај чојек закоље тицу, откине јој главу, извади из тице срце, па ће рећи: „Испеци ми ову главу и срце, да појем.”

Онај наврти срце и главу на ражњић, и даје једном дјетету да окреће. Онај се чојек забави у разговору, а дјеца ка дјеца, скупила се око оног печења, па двоје дјече још прије него се испекло, полете, па једно зграби главу, а једно срце, па побјегну и поједу.

Кад ето ти оног чојека, да види је ли печено, па кад види што је, удари се шаком по глави и почме лелекати, што је више мога’ и оде кући.

Она два дјетета, што су појела срце и главу, ономе што је појо срце, освану му под главом сто златних цекина, а онај што је појо главу поче казивати оцу и матери о свему што се ради по свијету.

И тако свакога јутра оном свитало сто цекина, а онај други зна’ што ко мисли и што ко ‘оће.

Како су се они обогатили, поткупе народ, да једног од њи два поставе за краља, и тако допаде онога, што је срце појо.

Брат његовој из зависти, поче на свога брата краља мрзјети, те како ли ће, науми да га убије, и да он мјесто њега краљује. Једну вече, кад му брат заспа’, убије га и распори, и нађе у њему оно срце, па га изједе, а утробу опет зашије.

Из јутра глас: „Умро краљ, кога ћемо за краља?” Те тамо, те амо, те више, те ниже, те ура, те фура, боме њега /изабраше/.

Кад постаде краљ, те му свако јутро поче под главом свитати по сто цекина, он запроси у цара дјевојку и вјенчају се по закону.

Нова краљица виђе прво јутро, да њеном мужу освиће под главом по сто цекина. Врло се зачуди, па треће јутро украде мужу половицу, а половицу остави; али кад се муж пробуди и не нађе потпуније сто цекина, кидише на њу, да је погуби, те она од стра’ баци на њ оне цекине, и он паде у несвијест и поче дљувати, те и оно срце избаци.

У тај ма’ указа се једна бијела рука, ко на гори снијег, те зграби срце. То је била душа његовог брата. Тад се краљ покајао и до смрти дијелио сиротињи за покој душе свога брата.

Јандре Ивковић – Косињ

/272/

/6/

/273/

Иша’ тако поп и ђак кроз шуму, а већ се било смркло; кад виђеше свјетло у једној долини у пећини. Кад они тамо, али ту поред ватре лежи дивји чојек са једним оком у глави (на челу). Они га упитају би ли могли ноћити. Кад им он одговори да би, они ту полијежу поред ватре и заспу.

Кад су они поспали, а дивљи се чојек дигне, па на њ' почме пипати око врата, који је дебљи.

Допане му се поп, и он попа закоље, па ће га сварити за ручак. Кад се ђак пробудио, дивљи чојек га стане нукати, да једе, а мали како заграби жлицом, тако проспе иза себе.

Мали је имао ножић, па је њиме зарезивао клип. Кад га је пита' дивљи чојек, што ради, а мали ће: „Ништа, ево тако пало ми на ум, да ми вријеме прође.”

Потле јела, дивљи чојек заспа', а мали му оним шиљком пробиде око, па дјеж, што га игда брже ноге носе...

Марија Узелац – Зрмања

/7/

Правда и Кривда (позната приповјетка у Вука)

/8/

Седам Влашића (звјезда)

Има' тако цар једну ћер. Једном тај цар отиша' на војску и кад се вратио кући не нађе ћери. Питао 'за њу, а укућани му одговоре, да ју је однио змај својој кући.

Цар је има' слугу, и пошаље га, да иде наћи ћер, не нађе ли, да ће га погубити. Он је база' по свијету, али ју није није мога' наћи. Он пође даље по свијету. Пита' је и распитива' свуда, да ли ко зна, за цареву ћер. Наиша' на једну жену, која му каже, да му она не зна ништа рећи, „али причекај моје синове док дођу кући”, а она је имала шест синова. Кад су синови дошли кући, па чују што је, пођу и они тражити цареву ћер, и нађу је код једнога змаја. Мало последије, поче се њи' шесторица препирати кога ће запасти царева кћер, али им дјевојка сама рекла, нека оду њезиној мајци, па ће им она пресудити.

Мајка им рекла, да она буде њима мила сестрица, а они њој мила браћа. И тако су остали на небу седам звјездица, под именом „Влашићи”.

Марија Узелац – Зрмања /273/

/9/

/274/Био један чојек, а име му је било Раде. Једном Раде возио дрва на коњићу, а уз пут га срели Цигани. Како је Раде имао у себе три дуката, повали се Циганима, како је то његов коњ искашља. Цигани се зачудише, како то коњ искашљава дукате, и запитају Раду, би ли он тога коња прода. „Би”, одговори Раде – „али пазите, како ћете с њиме радити. Затворите га у подрум, а врата добро улијепите блатом, да не мере до њега зрак, па ће вам он искашљати пун подрум дуката, а иза осам дана, отворите врата”. Цигани купе коња, и оду весело, и све учине тако.

Иза осам дана, стану отварати врата, али се врата не дају отворити. Биће добро – мисле Цигани – искашља' коњ пун подрум дуката.

Кад су некако врата отворили, али коњ лежи мртав, навалио се на врата. Цигани се наљуте, што и' је Раде преварио, па пођу његовој кући да га истуку.

Кад је Раде угледао Цигане, он брже боље закоље кокош, па извади цријево, налије га са крви, па метне жени око врата. Кад су Цигани дошли, нађу Раду, 'ће је повалио жену на под и држи нож у руци. Цигани га упитају: „Што оћеш ти то да радиш?” „Ево идем клати жену”, и он ножем распори цријево, а крв изиђе.

Цигани су баш мислили, да је он то закла` жену, а Раде ће њима: „Виђети ћете ви, како ћу ја њу сад оживети.” Узе неку цијев, па стане жени пирити у уста, а она се почме мицати и устане. Цигани га упитају, били он ту цијев прода`.

„Би” – одговори Раде, па им прода. Они дођу кући, па покољу све своје жене, па им стану кроз цијев у уста пирити, али оне и даље остадоше мртве. Виђеше Цигани, да и је Раде опет преварио, па пођоше к њему, да га истуку. Дођоше његовој кући, увате га, и стрпају у једну врећу, завежу, и понесу га бацити у једну велику бездан. Путем су дошли до једне цркве, па се наврате у цркву, а баш је била неђеља, а оставе пред цркву врећу са Радом.

Раде стане из вреће викати: „Нећу ја цареву ћер”. Наиђе један чојек, јашући на коњу и носио пуне бисаге дуката, па упита Раду: „Би ли ти изаша из вреће, ево ти коња и дуката, а ја `оћу цареву ћер.” Раде приста-не, а овај га одријеша из вреће и купи велико стадо оваца. Онај у врећи стално викати: „`Оћу ја цареву ћер.”/274/

/275/ Кад су Цигани изашли из цркве, узму овога у врећи – мислећи, да је Раде – па га однесу и баце у бездан.

Кроз неколико дана виђеше Раду код оваца. Јако се зачудише и упиташе га: „Е ма Раде, оклен ти сад ту?”

„Ево – вели он – ја наша` у бездани оваца, а доље и` има, не могу се пребројати.”

Тада Цигани оду до бездана, и све један по један скочи у бездан, и тако се Раде „ментовао” Цигана.

Петар Глушац – Косињ

/10/

Био чојек и жена, па имали сина, који је дороста` женитбе. Ђерали га отац и мати, да се жени, али он никако није ћио, вели само ће ону оженити, која буде од зла гора.

Једног дана, опреми се, узјаши на коња, поведе собом и два пса, па ће у свијет, да тражи дјевојку за жену, која је од зла гора. Тако идући, наиђе на једног старца, који је орао њиву. Ту се припиташе за здравље, и кад га је стари упитао, куд иде, овај му каже све по реду. Стари ће њему: „Ни бриге те за то, причекај док доорем ову уврату, па ћемо мојој кући. Имам ја жену и ћер, не зна се, која од које гора, само пази, ја ћу код куће све наопако говорити, а то ће за тебе добро бити”.

Кад су пошли кући, стари ће поћи кући напријед, а овај ће мало пошље за њим доћи.

Кад је уљега` у кућу назваће момак: „Добар вече!” а стари ће: „Какво добар вече, нема ође добар вече.” А оне двије, мати и ћер скочише: „Има, има, добар вече синко.” „Били ја мога` ође преноћити?” „Какво ноћиште, нема ође конака”, а мати и ћер дочекају: „Има, има, маја ће теби простијети.” „А били било што за вечеру?” момак ће. А стари опет: „Какву вечеру, нема ође ништа за вечеру.” Мати и ћер ће опет: „Има, има, маја ће теби улили које јаје.”

Кад је видио момак, да су ово збиља вражије жене, он ће запросити цуру. Али стари – ко бајаги – не да. Али стара, само да буде на њезину – даде му ћер. /276/ Кад изјутра, момак ће поћи кући, поздрави се, узјаше на коња, а поведе цуру са собом. Цура ишла уза њ` пјешнице. Ишли тако даље, али му један пас залаје. „Залај” – вели момак, још једном. Кад пас залаја други пут, он кубуру иза паса, па га убије. Ишли тако даље, и залаја и други пас, но и он прође као први.

Кад пошли даље, али коњ зарза, а он ће коњу „Заржи још једном!” Кад коњ зарза, он кубуру па убије и коња.

Сад навали на младу, да га она носи на леђима. Она стаде се опирати, а он ће њој: „Реци још једном!” Виђе млада, да нема шале, а видила је што је било са псима и коњем, па куд ће, него њега на леђа, па носи кући. Млада се устравила, на никад бољег чељадета.

Кад ли једном, подигне се стари, па ће ићи ћери и зету у по`оде. Лијепо га дочекаше и почестише, да не мере бити боље, све се стари чуди, откуд млада, тако послушна и ваљана. Е – али стра` козе чува. Кад је стари поша` кући, даје му зет скерлетну (црљену) кабаницу, па кад га је баба од куће видила, мислила, да су јој ћеда одерали.

Стари се није мога` навалити како су га лијепо зет и ћер дочекали.

Подигне се и баба једног дана ћери у по`оде. Но зет, чим она дође, затвори је у шталу, па навали пред њу сијено – тобоже да једе. Стара се противила, а ћер ће јој: „Мучи мајо, ако немош јести, ти само шушкај, јер у овој се кући, два пут не говори!”

Раде Узелац – Липово поље

/11/

Један чојек има` три сина, од којих један био Раде. Најстарији се најми у бега у службу, али се погоде овако: тко први кога наљути, да му тај други откροји девет теркија с леђа.

Тај слуга оде да чува овце, и цијели му дан није бег слао` ране. Кад увече доша` кући са оваца, пита га бег је ли љут, а он му каже, како не би био љут, кад цијели дан нијесам ио.

Бег му откροји девет текрија с леђа.

Другога бег пошаље коњима, па ни томе није слао јести, и овај прође као први.

Сад је дошао ред на Раду. Бег га упуту, да иде чувати говеда, и да сваком говечету сруши и то маљем, малу букву, а великом велику, а он направи наопако. И њему није бег слао `ране преко дана, па кад је пита ` бег је ли љут, он му рече да није.

/277/ Кад су увече легли спавати, бег са једне, а Раде с друге стране, а кадуна бегова у средини. Раде је пре`о ноћи пренио кадуну на своје место, а он лега на њено.

Кад ли бег пре`о ноћи устане, па како је држа ` да је Раде с краја, зграби га и понесе до воде, да га баци у воду, ал ` то није био Раде ман кадуна.

Кад је Раде пита ` бега сутра, је ли љут, а бег му одговори да јест, па му Раде открио је девет текрија с леђа.

Сока Милојевић – Могорић

/12/

Била три брата, лудак, будак и прасац. Једном лудак отиђе служити код једног трговца. Они се нијесу погађали, него је лудак служио ка ` на пробу мјесец дана. Више лудак није ћио служити, а на растанку даде му трговац један столић. Кад год би река ` „Отвори се столићу” на њему је било јела свакојака.

Лудак пође кући, па преноћи код једнога бирташа, који је видио тај столић кад га је лудак у својој соби отварао, па му га украде, а подметне му други, који се није мога ` отворати.

Опет оде „будак” да служи код трговца, а трговац му да, кад је мјесец дана пасало, једног магарца, и кад се каже: „Отвори се магаре!” а њему испод репа, све сипљу дукати.

Будак пође кући с магарцем, и преноћиће код оног бирташа, па бирташ и њему промијени магарца.

Оде служити „прасац”. Кад је навршио мјесец дана, трговац му даде торбу и у њој штап, и чим речеш: „Штап из торбе” – он туче кога стигне.

На повратку и овај ноћио код бирташа, а бирташ ћио промијенити штап, али ”прасац” виђе, па повика: „Штап из торбе!”, – а штап вара (као „ударати”) по бирташу, и тука ` га је све док није вратио магарца и столић.

И он побере све и сретно дође својој кући.

Никола Шкарић – Липово поље /277/

/уметак 277а/

Штруфати се: усудити се. – „Не штруфа (не усуђује) се да нешто учини.”

/278/ Шале и шаљиве приповјетке:

/13/

Био ђед и баба, па су имали једну кују, које су звали „шкрипа”.

Једно јутро отиша` ђед по воду с вучијам, а дотле баба заклала шкрипу, па ју метнула варити у један повећи лонац, а заклала и пјевца, па га метнула варити у мали лонац.

Кад дошло доба ручку, баба пита ђеда, који лонац воли, већи или мањи, а ђед рече, да воли већи.

Кад је ђед појо` месо, скупи кости, па стане вабити шкрипу, а баба му говорила: „Мучи бено, шкрипу вабиш, а шкрипом се давиш!“

/14/

Док су Личани ишли на рад у Шлавонију, то је поодавно било, није се тада знало за Америку.

Дође тако једна група Личана и погоде са Жидовом, да му косе ливаду. Ливада је била веелика, а Жидов је мислио да превари Личане, па се погоде тако, да морају ливаду за три дана покосити, ако не покосе за три дана, нема им платити ништа.

Личани пристали, јер како је била мјесечина, држали су, да ће и на мјесечини косити.

Личани косе добре наклепћу, па почму косити. Жидов им спреми добар ручак, па се Личани добро и наједу. Не пасало много, али и` поћера нужда, па све један за другим, остављају косу па за грм. Виђоше Личани, да им је Жидов, неког врага улио у јело, па они добили пролијев. Договорили се, па сви гаће скалају (свуку) па наставе косити; али уједно и за себе из старке /гузице/ торицкати. Виђе Жидов, да су га Личани надмудрили, и кад су покосили ливаду, плати им по погодби.

/15/

Заболио Личана трбу`. Уватио га „матрун“ (грчеви у стомаку)

Проба све, па кад му није ништа помогло, мора` је отићи у град код доктора. Доктор му каже, да мора виђети његове изметине, па донесе некакву здјелу, и каже му да сврши у њу нужду.

Али Личанин, од срамоте то није мога` учинити, `ће би он то пред другим радио, па се никако не да. /278/

/279/ А доктор већ нестрпљив, јер га други болесници чекају па се ко већ наљутио.

Личану приђе тада жена па ће му рећи: „Ма Миле рано, послушај господина, уради како он `оће, видиш, да је то његов кру`, и да од тога живи.“

/16/

Синчић улети у кућу код мајке удовице, па се пожали, како му је један момак река`, да му матер.

А она ће дјетету: „Нијесам ја синко те среће“.

/17/

За вранцуске окупације, виче син ћаћи: ”О ћаћа ево сам уватио Вранцеза!”“

А ћаћа ће: „Пушти га врагу, враћаће ти Вранцез”“ – а на то ће син: „Ма пуштио би ја њега, ал` он неће мене”“.

/18/

Посија` Циганин пир. Кад га овр`о он за сјеме остави извјиан дијел, па зими очушља оно сјеме од кошуљице, па остало чисто зрно – ко рачунајући, да ће, кад посије бити од њега шеница.

Кад на прољеће посије, он опет пир.

„Од врага, не може бити, него враг”...рече Циганин.

/19/

Мазињани (сељаци из села Мазина, о њима има много шала) досадило им да иду на море по со; па ће они сами сијати со. Узору један дочић, па посију со. Кад у дочићу никну коприве, а један ће пробати, па како га коприва опече за језик: „Боме биће со добра, кад је сад овако у листу жестока”“.

/20/

Мазињани се договоре, да начине млин. Направе га на вр` брда. Кад су га начинили и све уредили, а упитаће и` неки чојек: „А`ђе вам је, људи, вода? „Е” – лупну се по челу кнез – „па тога се врага нијесмо ни сјетили!”/279/

/21/

/280/

Нашли Мазињани на путу једну чизму. Скупили се око ње и вијећају, што би то могло бити, како никад нијесу виђели чизме. Један, рећи ће ово, један оно, док ће кнез: „Ма Бог вас видио људи, зар не знате, што је то, то вам је вутрол за сикиру!”

/22/

Дошла цура попу на исповјед. Поп је пита за све, па на посљетку има ли драгог (тј. момка) а цура ће попу: „Прц попо, не би ја то ни мојој мајци казала!”“

/23/

Био неки калуђер Игњатије у Студенцима код Перушића. Био то већ стари чојек, то је онај, што је попу нашем крстио сина. Звао се Мамула.

Ја и мој поп пошли нешто послом у Перушић, па како смо пролазили поред његовог квартира, свратисмо код њега, но нађемо га у кревету – лежи од назеба.

Кад смо се враћали из Перушића, поведемо собом доктора, да га прегледа и да му препише лијек.

Доктор пок. Базијанац прегледа га и каже му на слабом српском језику: „Но ви прелађена, ви буђет попила увече једну литру врућа вина” – а калуђер ће испод биљца узданути: „Да је мени и `ладног...ладног.. ”“

Тко ће дати у Студенцима, у једној пустињи вина.

/24/

Био неки обрстар (пуковник) у Оточцу за вријеме Границе. Како су знали зими, увече дуго сједети, а добро вечерали купуса и меса, а налили се винчином, тако кад су се разишли, један капитан мора` пуковника одвести у његов квартир. Пуковник се онако обучен, превали преко кревета, па преко ноћи, сав се убљује и још и у гаће ус..е.

Кад ујутро, доша` његов солдат, да га очисти и спреми, он ће рећи солдату: „Види вражијег капитана, што уради ноћас од мене, свега ме забљува...” /281/а солдат се напа` смијати.

Кад га упита пуковник, што се смије, он ће му рећи: „Ма није ми чудо господине, што вас је побљува, него ће вам се и у гаће ус...о”.

/25/

Ђела Башкиња (жене од Бога, које носе у Госпић разни „трг”) да се увати у коло, које је играло пред црквом. Како су ови у колу само шетали (два корака десно, један лијево) њој се допане, па ће рећи момку: „Ево ти Власе gros, зами ме у коло” (Карлобажани зову нас Личане „Власима”).

Личан узме грош, па ш њим у џеп, а кад се завитлало коло, Башкињи нестало сапе /снаге/, па исплазила језик од муке:

„Власе на ти два grosа, пушћај ме из кола ван”.

/26/

Удала се једна дјевојка, па прво јутро изашла на врата, да види какво је вријеме. Њен свекар упита` је онако из кревета: „Како је снашо?” а снаша мислећи на снијег, који је те ноћи много „накија” (напада): „Боме, ћајо, закркало ноћас до и....е. ”

/27/

Био чувени Тодор Бабић, који је био арамбаша над „шережанима”. Он је имао као дар од цара прстен, нико није смио у њега дирати. Живио он стално у Петровом селу.

Догна` Турчин на сајам у Петрово село неку кљусину, а Тодор га обилази, и пита Турчина, има ли коњ какву ману

„Нејма” – вели Турчин.

„Ма само му глава велика” – Тодор ће.

„Па не`ш је ти носити” – Турчин ће њему...

/28/

Довели тако младу у кућу, али млада се ко направила свему невјешта. Кад је требало из јутра ићи по воду на врело, млада се чини ко да не зна ништа. Да би осјетили, стаде јој се свекар и свекрва отимати око вучије, које ће ићи по воду, мислећи да ће млада скочити и узети од њи` вучију, па она отићи по воду. /282/ Но млада ће њима: „Боже мој чуда, обоје старо па лудо! Носи ти хајо једно, а маја друго јутро, па је у реду.”

/29/

Ишла цура путем, па све редом попуштала (пуштала вјетрове), а сваки пут бројила: један „вардецл”, други, трећи, и. т. д. па тако набројила попуштајући, до девет.

Сјети се, да не иде ко за њом, па се окрену, кад за њом крштени кум иде. У нади да он ништа није чуо упита га: „Ма Бог ти дава куме, идеш ли ти давно за мном?” а кум ће: „А идем рано, баш од првог вардецла...”

/30/

Дјевојчица носила псима код тора, рукатку варенике. Срету је „виланци” (финанси) а један ће од њих на малу: „Што носиш?” „Ево варенику.” „Дај да се напијемо.”

Кад су искапили варенику, упиташе младу: „Јел` ти жа` варенике?” „Боме није, и онако се миш у њој удавио, па сам понијела, торним псима.”

А они кад чуше, рукатком о камен, па ју разбију. „Јел` ти жа` рукатке?” „Боме није – хаћа никад није ћио ићи за кућу, ван је вавје у њу пиша` и с..о.”

/31/

Ишла баба у дрва, а кад је убрала, упртила са ужем на леђа, али повукла са товаром кикљу и кошуљу и тако ишла. Срио ју лугар, па ће баби: „Оћеш ли бако?” „А оћу синко, ваје ти радим и мучим се, и никад ми се ништа не види” (тј. нема користи од труда); а лугар ће јој: „Боме бако, ако ти се никад није виђело, данас ти се види!”

/32/

Лако Вла`у /Србину/ за кола, отеше растово, затеше брестово, запрди буково – и кола готова./282/

/33/

/283/ Била цура, па јој дошли просци. Они сјели крај огњишта и разговарали. Цура се сагнула, да појари ватру, па јој се некако измакне (прде ка из топа), а на то цура рече: „Ест”

Просци се дигоше па одоше. Кад су се већ одмакли младожења ће: „Ма ајмоте људи натраг, да ју упитамо, што јој је оно 'Ест' ”.

Кад су се вратили, цура ће им рећи: „Питала ме гу/зица/а, јел' то Перо Брзица (момак се тако звао), а ја одговорила да јест. ”

Просци потом испросе цуру.

/34/

Била баба у кући, па увијек свјетовала синове и сву вамилију, и питући, јесте ли урадили ово, јесте ли благо смирили, па то бабино „чантрање”, укућанима дојадило, и лијепо бабу скркају у кацу и кацу поклопе. Кад пришла велика ноћ, а баба из каде зарза. Кад чељад чује рзање, сјете се на коње, кад у шталу, коња нема, јер коњи омркли у ливади. Одма' пуште бабу из каце, а они у ливаду и нађу коње. Пошље бабу нијесу никад дирали.

/35/

Како Личани разумију црквену пјесму „Јелиси во Христа креститесја”: „Један у Лици дрво посјека, окреса, обло отеса, име му Лука.” (пјева се као и „Јелици во Христа”)

/36/

Доша' зет код бабе у госте. Спремила се добра вечера. Он сједне поред огњишта, па опази, како свака жена из куће – а било их је више, заграби шаком соли из сланице, па баци у јело. Он мислио, да је то неква врачарија, па' кад је оста' сам крај огњишта, и он завуче руку у сланицу, да и он баци у јело соли. Но како му била крупна рука, а грло од сланице уско, заглави руку у њу, па ју не мога' извући.

У том неко у кућу, а он брже боље сједе, а руку са сланицом метне међу ноге.

Кад била вечера готова, зову га сви да иде вечерати, но како му је /283/ /284/ сланица на руци, одбија, да не може, да није гладан.

Кад чељад повечера и разиђе се, а он упрежа, па скочи из куће па ће у воћар. Кад виђе онако у мраку ко неки пањ, он ће ти са оном сланицом по пању: „Због тебе ја нисам вечера”.

Кад ти то не био пањ, него баба изишла у воћар због себе. Па кад ово чу', баба ће му: „Ма зашто синко, 'есам ли толико звала и нудила!”

/37/

Дошли просци цуру просити. Овој се мајући око огњишта, омакне (прде).

Просци се дигоше и почеше се спремат, да одма' иду. А цура ће им: „Што се ви људи томе чудити. У мог оца ваљалица (гђе се сукно ваља), а испод ње млиница. Ваљалица ваљуца, млиница мељуца, сита гуза, па прдуца.”

Виђеше просци, да има право, остану, па је испросе.

/38/

Вр'о калуђер шеницу, па му се брада и коса напунила пљевом и прашином, те онако љутит баци виле и остављајући вршај, рећи ће: „Анђели би те јели, а врагови не би те врли.”

/39/

Иша' момак код попа, да га поп вјенча. Поп га упита најприје, зна ли молитве, и каже му да се прекрсти, а овај ће: и сина и шјатога духа – амин.

„Не ваља” каже поп и с њим га одбије, а тако и други пут.

Кад трећи пут иша' и отац с њим и понио прасе у врећи. Кад га поп опет упита, он опет исто као и прво.

„Ама ће ти је отац?” – поп повикну на њ...

„Ево га пред вратима, донио прасе у врећи”...и ту је знао молитве.

/40/

У мом као и у многим селу Лике и Крбаве, има вамилија, којима се од старине шале остали сељаци, као нпр. са Мазињанима, цијела Лика.
/284/

/285/ Тако и у мом селу са Узелцима. Ево неквих шала од њих.

Били они код блага у планини. Тамо им био и „стан”. Спремили ручак, и таман искренули паленту у здјелу, кад један који је био код блага повика „ево вука”. Они држе боље, скочише на ноге, доватише се оружја, а један ће од њи` рећи: „Врзи жлице на полицу, појешће гривеш (пас) паленту.” Пас је био ш` њима у стану, ко да њему треба жлица за паленту!

/41/

Имали Узелци велику псину „гривеша”. Има велику китњасту репину пуну још од летос чичака. Како је гривеш лежа` крај ватре, упали му се некако реп.

Увати снијег, а они ће гривешу: „Цуцни на реп, врајји бозјаче” (тј. да чучне на реп, па ће снијег угасити реп).

/42/

Купио Узелац кобилу на сајму у Оточцу. Кад је догна кући и оставио у штали, млада виђела кобилу, па ће у кући: „Куку ћајо, ова наша кобила не прежива.”

/43/

Неки стари Ђурђина Узелац, показујући моме ћаћи једну долину, у којој је садио кумпјер, а више долине била крушка, па ће он моме ћаћи: „Види Ђуро, ова моја крушка, море дати тридесет вријећа кумпјера.” („Баш по узелачки” – каже му мој ћаћа)

Узелци се напили код пок. Тодорине на Божић, па ће скакати са греде више огњишта, ко ће даље. Један скочи, па пребије ногу, и зато им се данас ругају.

Био у Радучу бирташ, пок. Стојан Пејновић, стари чојек, а познат са својих шала и комедија. Он ти је био и шеф „палаварден кора” (палаварда значи битанга, а иначе „веселак”) /286/ коју је част наслиједио од пок. Омчикуса са Алана. Држа` је биртију у Радучу покрај цесте, а зна` је и сам примати у свој „палаварден кор”, палаварде уз извјесни обред.

Ја сам то једном гледао. Огрно би се неком платом, а на главу „устака” (метнуо) ка неку капетину од „арте” (папира) а у руке неку књижурину. Штета што цијели обред, није записан, но ја сам гледајући, нешто упамтио, јер то је било давно, прије својих 40 година.

Он би најприје водио ко неку јектенију, на коју би се одговарало са „фракело помилуј”, а тај фракело био је први, који је основа` тај кор.

Па би почео: „Јешче молим сја, за палаварду Николу Гимића, Ловру Павелића (богаташи из Госпића), Ису Мишчевића (богат чојек из Ловинца) и тако набројао све редом познате људе, пошто би присутни одговарали „Фракело помилуј”.

Тако би дошло и до еванђеља, које сам упамтио:

„Во времја оно, чуваше фракело стадо оца својега и изиђоше звијери из пештери велбитских, и поједајут стадо фракелово и убојајутсја фракело страха оца својега, побјегајут в` дрвље и јасениће, и поједајут тридесет јајци на кајгани, и попијајут три мезане винца далматинца”.

Остали: „Слава тебје фракело, слава тебје...” Онда би Стојан држа` одломак из оне здравице, што сам је навео о сватовима, ударио по глави оном књижурином, кога је заклињао, и тај је сад уведен у палаварден кор.

Тад би настала пијанка.

Мој комшија Јандре И. има` нешто посла код котара (среза) у Перушићу. Боме се тамо не иде празних шака, пође и он, да боље поса` сврши. Пође с „торбом” у коју увати добар пршут, боцу ракије и погачу. То ће он у Перушићу, прије него што оде у срез, отићи у стан господина престојника и тамо то предати.

Дочекали га лијепо, увели у кујну, гђе је он преда` торбу, да се испразни, а подворила га госпођа престојниковица кавом. У кујни била слушкиња, која имала „мулешца” (копиле) то се дијете ту нашло, па се стало //287/ око Јандре умиљавати. А Јандре опет, да би се улага` госпођи, мислећи, да је то њено дијете, помилова дјете по глави па ће рећи: „Вала Богу лијепог ли дјетета, вини винцати господин.”

Престојниковица изашла из кујне, а слушкиња ће Јандри: „Не говор’те тако стриче, није то њи’ово дијете, то је моје мулешце...”

Лијепо се Јандре препоручио.

/47/

Возио Личан госпођу, жену неког официра на пут. Тада се још носиле „кринолине”, па како се госпоја пењала на кола, па је журила, да се што прије успне на кола, јер је за њу јако незгодно било, кад јој се због кринолине, видио сав доњи /веш/ и задњи дио тијела.

Она ће онда кошијашу Личану, кад је сјела у кола:

„Јесил видио стриче, моју енергију?” (тобоже како се она лако и брзо успела у кола)

А Личан ће јој: „Боме, госпо, нијесам видио енергије, ман’ све остраг, да простиш.”

/48/

Био у Косињу неки стари „патенташ” (инвалид, примао инвалиду) Јосо Бурцаљ. Једном на „врлезунгу” (прозивци опћинара) биљежник прочита и њега: „Јосо Бурцаљ”, и два пута, нико се не јавља, и ако је стари Јосо ту. Тада се биљежник досјети, па ће прочитати: „Капрал Јосо Бурцаљ”... А стари ће: „Н.....hier...”...то ме потра... (тај му чин припада).

/49/

Враћајући се с госпићког сајмишта, зауставе се двије госпође на једном углу, и расприповједале се њемачки. Да’ то ти је било за вријеме Границе, и ће би „вине” госпође, нашим језиком говориле. Два, три корака од њи’ стала једна Личанка, наћулила уши, а не скида с њи’ очију.

Овима двјема госпојама дојадило, што она тако у њи’ гледа, па се издерале на њу, што је стала, и што и’ тако гледа.

А Личанка ће им: „Ма гледам, крашене моје, све у вас и мимо вас /288/, да ми кажете, како ви то намјестите језик да диваните, а да ми други не меремо вас разумити.”

/50/

Продаје Циган коња на сајму. Скупили се по договору његови знанци, па му коња вале. Само један мучи. Тому ће рећи Циган: „Неш ти повалити мога коња?” „Нека ти га враг вали, јуче си на њем зеца уватио, па мене нијеси ни понудио!”

/51/

Послао поп свога каштела Миљкуша по јање да има за Ускрс. Миљкуш узјаше на магаре, па се ноћу прикраде тору да украде јање, но чобани га опазе, па скоче, те га испребијају и отму му и магаре.

Кад изјутра на јутрењу, поп служеци јутр'њу, спази Миљкуша за пјевницом, па ће га из олтара у облику црквоније' пјесама питати: „Јее...сс..и, доонио јаањње...”

А Мињкуш му опет пјесмом одговара: „Нее..м..а, јаањње, ја добио буба – ба, а магаре јуха – ха...”

Тако поп остао без јањета и магарета, а Миљкуш добио батина.

/52/

С вечери се вратио чојек из куће са сајма, па га укућани питају, има ли што новог у граду. А он ће приповједати, да је на сајму публицирао, да се од сад старе бабе удају за момке, а цуре за старце.

Цура то слушала, па ће учинити: „Хм...”

А баба ће јој рећи: „Није то хм, него ваља слушати, што паметни људи заповедају!”

/53/

Косила два брата ливаду. Донијели им ручак и сјели да ручају. Један завати жлицом па се опече, да му сузе полећише на очи. Виде то други брат па ће га упитати: „Што ти је, што сузе рониш?”

„А сјетио сам се како смо лани косили са ћаћом и стрицом, оба умрла, па ми је жа”

У то и други сркну, па се и он опече и рећи ће: „Да Бог да не било ни нас двојице догодине, кад смо овако један другом вијерни!”/288/

ЗАГОНЕТКЕ „ДАШТАЛИЦЕ”

/289/ У овим крајевима, ријетко се чује ријеч „загонетка” него „дашталнице и дашкалице”, па зато свака и почиње: „Дашто ли ти дашто – или дашто ми ти даш.” Оне су већ у многим збиркама покупљене, а ја ћу навести оне, које се у овим крајевима чују.

Највише то раде на покладе у вече. Тада младено а и старији послјејече „гонетају или одгонетају – дошталнице.”

Дашто ли ти дашто – или дашто ми ти даш:

1. Без коже уће у кућу, а с кожом изађе: крув
2. Бијеле коке испод крова вире: зуби
3. Бијеле коке с неба пале, наша врата затрпале: снијег
4. Бијела се роди, зелена одрасте, а црљено у гроб пане: трешња
5. Виши од вола, виши од коња, брабоња ка' коза: трешња
6. Госпа у двору, а перчин јој на двору: репа
7. Гураво прасе све поље попасе: коса
8. Гамиже и гамиже, а кошуљу надиже: вареника
9. Грчило, мрчило, грчила ти се душа и тијело ако ме не погодиш: вериге
10. Гамиже, гамиже, па кошуљу надиже, ти га ћераш на ниже, а он бјежи на више: вареника

11. Двије шибе шибају, до неба се гибају: очи
12. Девет баба по леду се плаза: уштипци
13. Дође вук у бук и изнесе на репу јабук: стап и стапајача
14. Два се брата пре'о греде гледе, а један другог не може угледати: очи
15. Два лончића на сред поља варе, а нико им не подјарује: извор
16. Два се близанца родише, по свијету 'одише, а један другог не ви- доше: очи
17. Долећеше лабуди без крила, и падоше на дубље без листа, њи поби царе без руку, а позоба царица без уста: снијег, сунце и земља
18. Два низа бисера, позобаше сав плод из поља: зуби
19. Два се брата ударише, све се гране потресоше, а четири не могоше: овнови кад се туку
20. Десеторо за четворо вуче: жена кад музе краву
21. Двије се бабе ваздан караше, а у вече скупа спаваше: гаргаше
22. Двије чавке у гори стоје, сваког виде, а себе не виде: очи /289/
23. /290/ Зјеваљчићи, ширкутавчићи, погледавчићи, пољице, шумарак, крмчићи: уста, нос, очи, чело, коса, у коси уши
24. Зашто се коњ води? За улар (пит./алица)
25. За ћип ћипи, за пур пури, замандали дом: ватру запећи, кућу за- кључај, бацу затвори
26. Закукуљено, замумуљено, задевећено, задесећено. Нитко га не може одкукуљити, одмумуљити, оддеветити, оддесетити, док се само не одкукуљи, одмумуљи, оддевети, оддесети: кључ и брава
27. Загуљено виси, а рунаво чека, да га прогута: жир и прасе
28. Иде маја испод гаја, носи кота' и по мало конта: овца и клепка
29. Иде путем чојек и жена. Срео и' други чојек, па и' поздрави: „По- моз Бог муж и жена!“ „Нијесмо ми муж и жена, него моја мајка родила његову мајку.“ Шта су били? (Мати и син).
30. Иде путем јато гусака. Сусрео и' гусак. „Помоз Бог стотину гусака!“ „Нема нас стотину, него колико нас је, да нас је још толико, и још половица од тог и још четвртина и ти један гусак, онда би нас било стотина!“ – „Колико их је било?“ (36)
31. Из планине ницало, чак у море тицало: ријека
32. Ја закла вола, сваком даде по ребро, мени оста' сав во?: лук
33. Један лист пола бијел, пола црн?: дан и ноћ
34. Ја сам дрво с дванајест грана, свака грана с четири гњезда, свако гњездо са седам тица?: година, мјесец и седмица
35. Једва чекам да је ноћ, да се куцне длака с длаком?: трепавице
36. Крава рикну иза Лике, теле посе иза Босне: пушка
37. Кад наш гароња рикне, цијело се село скупи: звоно
38. Корице има, а нож није: књига
39. Кобила натоварена у млин уђе, а реп јој не мере: жлица и уста
40. Кобилица, торилица, што истори мени ће, што остане, теби ће: сито и брашно
41. Кућа без врата у њој кост и месо расте: пиле у јају
42. Ко најприје уђе у цркву?: звук од кључа (пит./алица/)
43. Кроз бацу иде, не чује се?: дим
44. Леле, леле, лелече, по камену блебеће, јао мени до Бога, све сам поље позоба', још и нијесам назоба: млин /290/

45. /291/ Мртво живо из шуме вуче?: чешаљ и уши /ваши/
46. Мање од вола, мање од коња, теже од товара?: жеравица
47. Мајка камена, синци гвоздени, синци говоре, мајка не мере?: звона и торањ
48. Мање од кокоши, веће од чојека?: капа на глави
49. Мјеша се, сјече се, дијели се, а не једе се?: карте
50. Наш гароња на вр' крова гризе, а огризине му падају на земљу?: сврда
51. На води лаје брез мазга?: пракљача
52. Неву неву пре'о плота звала, дај ми нево твој, да се напне мој: квас.
53. На воду иде, а воду не пије?: звоно на овну или говечету
54. Нева неву иза плота звала, поведи ме нево од кока, не бојим се паса: црв
55. На вр' јеле ватра гори, испод јеле ватра стоји: лампа
56. На воду иде гледајући, а с воде жмирећи?: вучија
57. Наша крава Радова, од врага се надула, неће сламе сирове него само суве: ступа
58. Насред поља није гнездо?: пупак
59. Наш Пилипенда крмке гона?: чешаљ
60. Наша Милова по р'пту жилава?: кров
61. Наш војвода воду пије, а над њим се барјак вије: пјевац
62. На путу расте име му је „јој“?: трн
63. Нити мени, нити теби, само ти се каже? : нити
64. На клин личи, црвен здрав, кад се скрути стоји прав, увјек скаче посред јаме?: језик
65. Одозго дрвено, одоздо гвоздено, у средини меснато: самар
66. Отисну се во низ попов до, нико га није могао ухватити него зубима за реп?: клупко
67. Отац има стотину синова, сви имају капе а он нема?: раст и жир
68. Окоти кобила кост, а кост ждријебе, воли ждријебе баби кобили него кости материне?: квочка и пилићи
69. Отисну се во низ попов до, нико га није мога' уватити, него дође Раде удовац па га мену у лонац?: клупко
70. Овуд прође заврндаш, или лези, да му даш, или бјежи куда знаш: дријем
71. Од куће иде, а рогови му кући гледају?: плуг
72. О клину виси о злу мисли?: пушка /291/
73. /292/ Око поља два лопара?: уши и глава
74. Она цупа црна рупа, у њу скаче па намаче, нешто тврдо као сврдо?: перо у дивит.
75. Пр'ео ноћи госпоја прео дана слушкиња?: метла
76. Пуна школа ђака од никуда врата?: миспрача – сјеме у њој
77. Пуна бачва вина и ракије, а не може се помијешати?: јаје
78. Пуна драга јаја, а међ њима змај се ваља?: мјесец и звијезде.
79. Пуно решето љешника, а међ њима један орас: мјесец и звијезде
80. По гори иде не шушка, по води иде не пљуска?: сјен
81. Пет браћа кућу граде, у њој не мисле становати?: плетиво и игле.
82. Пет браће једне носе гаће, један свлачи, а други облачи?: плетиво и игле.

83. Пружила се испод села јела, у тој јели дванајст гнезда, у сваком гњезду четири јаја, свако има своје име?: мјесеци и неђеље у години.
84. Пун долић, кривије кочића: дрвена здјела и жлице.
85. Рунав Мате узја на те?: биљац.
86. Сјекотићи сјеку, вукотићи вуку, сам баћа превраћа?: зуби и језик.
87. Сиба виба, да није крива, до неба би била?: цеста.
88. Скочи бува и окоти лонац?: сјеме и главица од купуса.
89. Скочи срна иза трна, 'ђе уврије ту умрије?: варница
90. Сједи маја у куту, у мрком капуту, чека своји' синова – из мртвих градова?: Квочка на јајима
91. Самар носи кљусе није, ноге има коза није?: пуж
92. Сједи ћућур на мору, на зелену јавору, што гођ људи стекаше све у ћућур метнуше?: млин
93. Сједи баба на вржи, а у вису ноге држи. К њој долази старац брадат, стаде бабу бадат (боцкат) а из бабе црви капат: јабука.
94. Триста јаше, триста паше, једна пуче сви стадоше: тара и ткаље.
95. Трчи трчи трчуљак, виси виси висуљак. Бога моли трчуљак, да пане висуљак? : прасе и жир.
96. Три му куре из тура вире?: трножни сточић.
97. У мене и у тебе и у овце дјелице и у зрну шенице?: брадица испод носа чељадету.
98. У наше бабе Анице, деветере кањице?: каца. /292/
99. /293/ У млин натоварен, из млина празно: кад се једе жлицом
100. У наше бабе стотину прканаца: пећ са петњацима.
101. У наше тете, кошуља до пете: овца и вуна
102. У нашега ћаће, нарецкане гаће: баца на крову
103. У јутру иде четвороношке, у подне двоношке, у вече трношке: дјете, човек и старац.
104. У гори лаје без мозга: сикира
105. Уже шарено, дугачко, а плаза се: змија
106. У води суво у ватри мокро: свијећа
107. Уђе голо у руњаво: рука у рукавицу
108. У горици у црљеној кабаници: јагода
109. Увјек иде с мјеста се не миче: сат
110. У цркви иде на глави: друквица(клинац) на опанку.
111. У нашега доломана, црљен тур и долама: паприка
112. У наше тете кошуља до пете, по трбу'у глатко, међ' ногама слатко: овца и виме
113. Црвен јарац по кошари скаче: језик
114. Црно малено, сву ноћ цара шкакљало: бува
115. Црљенко лиже гароњу: ватра и кожа
116. Цар вечера, а канцијом маше: јање кад сиса овцу
117. Црвен вижа у букару пиша: вино кад се точи из балве на канелу (славину)
118. Црна гиба воду пије, а врата не прегига: лонац и вода
119. Црвено у цуру забодено, сврби и боли, ал' опет нек стоји: рећине (минћуше)
120. Црно малено, кроз гору прође: олово (метак)

121. Цијеле ноћи око куће сватови играју: пси
122. Ђућур, ћућур, па за врата: смеће
123. Ђаћино виси, мамино зјапи, да није ћаћиног и маминог, цијело би се село затрло: бунар и ћерам
124. Четири брата по пољу се терају, ни један другог не може стићи: кола
125. Четири ока, четири бока, четрдесет ноката: носећа жена
126. Чуча чучи, дјега дјежи, скочи чуча и увати дјегу: мачка и миш
127. Четири брата у једној кошуљи: орас
128. Четири ноге, двије главе, а два ока воде: слијепац и вођа /293/
129. /294/ Шкрињаца, вињица, у њој лежи вињокош: дијете у колевци
130. Што вода не може однијети?: осјен (сјену) пит./алица/
131. Што је за све прионуло?: ме (пит./алица/)
132. Шум шуми, грм грми, бјела госпа врат ломи: снијег и мећава.

Допуна

Доле наведене метнути на своје мјесто по азбучном реду.

133. Веће од вола, веће од коња, а мјесто му колик јаје: комињача
134. Здјела проса, свему свјету доста: сунце.
135. Међед рда прео девет брда, за њим се љаска бучкова даска: плут.
136. Црно малено у ногу забодено: трн.
137. Биридићи везу, биридићи плету, биридићи оде, биридићи коло воде: прсти.
138. Све у кући изгоре, а кућа остаде: пећ.
139. На ватри се вари, а кошуљица му се у вис диже: вареника.
140. Ноге има а не иде, главу има а не мисли, језик има али не говори: дијете у колевци.
141. Бјелоња дође, гароња оде, на једном мјесту спавају, за мјесто им се не зна: дан и ноћ.
142. У горици на једној ножици: печурка.
143. Тига мени, тига теби, ти погодит' неш'?: пила.
144. Путем иде путник, круну носи а цар није?: пјевац.
145. Црвено савијено у цуру забодено, а сврби и боли, али опет нек стоји?: рећине (минђуше) /294/

4. НАРОДНЕ ПОСЛОВИЦЕ И ИЗРЕКЕ /295/

1. Ако не начува, неш' на четири орати, једва и на два.
2. Ако пијеш нагло ракију, радо ти ноге поскакују, али брзо и очи поплакују.
3. Ако те излупам, не'ш вагати Богу ни људима. (пријетња)
4. Ако је сладак мед, не треба прсте одгризати. (Кад неко искоришћава нечије добротинство – доброту)
5. Без икакве користи пљусну (оде некуд) тамо. (Кад неко некуд оде онако насумице, без да је промислио)
6. Будали је море плитко, а небо ниско.
7. Бјежи од дјевојке, која уже реже, а не дрјеши.
8. Бацати се не ваља на крушку, која сама пада.
9. Без новца ни у цркву.

10. Волим врепца у руци, нег' голуба на грани.
11. Вири ка миш из мекиња.
12. Гледај ме у лубину, па ми спремај ужину, /тј. према расту чељади мјери колико ћеш спремити за ужину/.
13. Дарованом се коњу зуби не гледају.
14. Да нас је триста, без попа ништа.
15. 'Ђе ракија заповједа, ту нико не слуша.
16. 'Ђе ћу ја постити за сав Ловинац? /Река' неки Буњевац, који је служио, а слабо га 'ранили./
17. Ето ти враг, и на њему звоно. (Кад се чељадету догоди нешто неугодно изненада)
18. Жена без вијенца, звоно без језика, погодба без језика – не вриједи.
19. Зли биљези – мрке кукуљице (не надај се добру, јер су мрке к. ајдуца)
20. Земан гради, земан разграђује.
21. Ја га на 'ву мушицу још не виђе (кажу за добра или 'рђава човјека)
22. Кад би була рачунала, што све у питу метне, не би ју никад пекла.
23. Какво орање, такво и брање.
24. Какав рад такав и род.
25. Ко се у младости зноји, тај се у старости гоји.
26. Кад имаш пун лонац, онда отресај жлицу, кад дође дно, касно је отресати. /тј. штеди кад имаш, кад престанеш имати, касно је штедети. /295/
27. Ко меће на пашче звоно, а на дјете пово, тај не зна што ради. /296/
28. Ко истину гуди, гудалом га по прстима туку (некад не ваља бити искрен)
29. Кад поједеш туђу кокошицу, вежи своју за ножицу.
30. Ко девети у плугу (каже за неког који је у неком раду – непотребан)
31. Међед се ваља па остане длака.
32. Мрка капа зла прилика (види бр. 19)
33. Није на што зја, него што му се да.
34. Не лежи се 'ђе те не сврби /тј. не води туђу бригу/.
35. Не зна 'ђе је тупаљ, док не напипа; каже се за чељаде мало паметно.
36. На њему има сваке тице перја (каже се за човјека превртљивца)
37. Ни луду теци, ни мудру остави.
38. Није приша уловила миша, нег' чекање и дуго вребање.
39. Најгоре је, кад уш гладница, постане краљица.
40. Немој се „ачити” – тј. правити лудорију од себе.
41. Нити се Богу помоли, нити купуса прегноји тј. није никад доста.
42. Не вежи језик за сваки ступ.
43. Не бојим се, него ме је стра'
44. На крају канџија пуца – каже се за још неку ствар, којој се не зна свршетак.
45. Нијесу вране снијег позобале.
46. Он ти запалио у Градац – тј. отишао пјешнице у Г.
47. Од воље ти ка' Шокцу пост, а кадији на самар.
48. Од зла дружника и коза без малика, тј. добра је и коза па макар се и не музла, кад не можеш добити дуг.
49. Од чега сит о'тога и деб'о.

50. Пребићу ти гњате! – кад се неко неком грози.
51. Пијан лако обогати, тријезан тешко рачун плати.
52. Поштен се никад поштењем не куне.
53. Памет и поштење не мош ни купити ни продати.
54. Празне се пушке боје двојица, а пуне само један. – тј, кад чојек носи пуну пушку онда се боји само онај кога ће срести, а ако носи празну, боји се онај који је носи и онај који га среће, јер мисли да је пуна.
55. „Руча га гри” – кажу кад пашче крепа.
56. Сит лако јело пробира. /296/
57. /297/ Сит оченаш врагу очи избија.
58. Сиротиње на земљи не може нестати.
59. Све поврзи, а Боже помози.
60. Старије је јутро од вечери.
61. Стог сијена, није никад угњечео миша (кажу за ситну дјевојку, а крупног ђувегију).
62. Силом прди, ‘рђом смрди. (Кад се неко чељаде хоће да издигне између осталог свијета, а онамо је нико и ништа).
63. Сретном не треба тећи, а несретном није корист тећи.
64. Слабо коза брсти, кад је крај ње вук.
65. Тако ми св. Анте који чучи на цвитуши (брдо) не’ш ме добити! (клетва црквицом св. Анте код Ловинца).
66. Тука би те, ал’ ти не би да плакати.
67. Трла баба длан, да јој прође дан.
68. Узми врага поред блага, благо пропаде, враг остаде (кад се неко жени за мираз).
69. „Упрла љута у жестоку” – кад се два чојека око нечег прегоне, а један другом не попушта.
70. Шта си се спрео ко пиле у кучинама.
71. Шта си се спрео, ко прдеж у туру.
72. Шта си ти толико на њу наја’? (Каже мати сину ако јој што снаси приговара.)
73. Што паре врте, бургија неће. (Помоћу новца можеш све учинити.)
74. „Што је дига’ нос, кон да га није бадрљица од бујади у пркно убола.” Кажу за неког околг човјека.
75. Што даље од очију, даље од срца.
76. Што превише, није ни с маслом добро!

Додатак

77. Да је до суда, ко од суда, ниједно чељаде не би процес изгубило.
78. Био би велики газда, да није ове за мном, што виче: „Не шали се са мном!”
79. Добио дан – личином испод репа – (кад се коњ с личине одвеже, удари га обично онај који га одрјешује по задњем дијелу трупа) каже се кад неко буде отјеран с неког посла, или службеник из службе.
80. Комарцу откини ногу, не треба му више – каже се – кад се сиромасу неква штета догоди. /297/ /уметак, 297а/

81. Јеба' враг, а неки кажу и пандурд (жандара), па испа винанц – (финанси су код Личана омрзнути и ако иду у ту службу, финанс носи оружје – а војник није, има власт, а жандар није).
82. Пјаном треба и без сјена с пута се уклонити!
83. Једна репа цијелог љета, и та црвљива! – кад добије нетко од некога слаби дар, за који се није ни надао.
84. Брунда (брбља) ка' бада из товара.
85. Засмрђе ки фор (твор) кад неко у друштву упуши (прдне), а да се не чује, али засмрди.
86. Сретан му пут, ка кози, кад ју сретете вук!
87. Куд нема брашна, туд' нема ни зрно!
88. Уживам ка' пас на поздеру!
89. Добра је моја жена, штета што јој се мајка није изјаловила – хоћу рећи – облизнула!
90. Мајка ћерцу кара, а снаји приговара.
91. Туђа рука свраб не чеше!
92. Кад се куја научи жрвањ лизати, или кују убити, или жрвањ разбити.
93. Свака преша слаби поса'. /297а/
94. Нисам пљува у чашу – тј. није ми било мрско пити се. /297 б/
95. Она која рије, та и извлачи – значи тко, ради тај и има.
96. У једном се селу пријете, другога се не боје. (каже се за силовна човјека).
97. Врагу га ја испсујем – (казаће неко чељаде за друго, или отац за сина).
98. Пијана глава не носи барјака!
99. Бацио жлицу на полицу! Каже се кад неко умре.
100. Пути су божији, куд год поћеш – или којим гођ поћеш!
101. Не пада снијег да помири свијет, него да свака звјерка покаже свој траг.
102. Од везиле свиле и од курве к...а не тражи.
103. Е био је и чојек и лопов! Кажу за неког чојека кад умре, а био у животу свакакав.
104. Чувај врећу, док је при вр'у.
105. Ко ће наплести узица, да свијету завеже губица.
106. Товио се само низ брдо ваља!
107. Рђавом к...у и длака смета.
108. Напао ме ки свраб гузице!
109. Ко се задужи врагу, Бога се боји молити!
110. Оде куд и цар пјешнице! (оде у нужник).
111. Да је ткати ко зјати – или: није ткати ко зјати.
112. Врагу га ја не исписујем!
113. Пала мува на међеда – каже се од шале, кад се неко тужи да га боли што нпр прст, рука итд.
114. Нек си ти жив и здрав, а зуб нек једе говна – кажу од шале кад се неко тужи, да га боли зуб.
115. Не дај ми Боже оно, што ти мајка мисли, а дај ти оно што ми жена мисли! (јер мајка увијек брине за сином ако оде од куће, забакаће,

- превалиће се с колима и отиће се и потући, погинуће итд., а жена увијек мисли отиће код друге).
116. Што далеко од ока, далеко и од срца!
 117. Питали старца: кад је чојек најрадоснији у животу: кад се млад ожени и кад млад остане удовац.
 118. „Тај се у једној паљети не обује” – кажу за човјека нестална – превртљива.
 119. „Печен и варен” – то кажу за неког човјека који је много препатио на многа зла.
 120. „Био на ситу и решету” (кажу за човјека префриганца).
 121. Уплашио би и цареву војску – кад нетко нешто приповједа, не увеличава више него што је у ствари. /297 δ/
 122. Оли се ки мачак огорелом цапом! или огорелим репом. /297 в/
 123. Не лаје куца села ради, него себе ради!
 124. Лако је наћи пјевидруга, али нешто плаши друга!
 125. Нема грија у јелу, него у рђавом дјелу!
 126. Наша маја до три посла ради, прди, преде, варенику вари!
 127. Немој да се градиш бенаст, кад нијеси!
 128. Или куј, или не мрчи гаћа.
 129. Помодрио ка чивит – кад је неко тешко болестан, он већ поплави.
 130. Обилази ки мачак око вреле каше!
 131. Вриједан ки доњи камен у млину!
 132. Још је куга морила, али није у гузицу погодила!
 133. Било је вукова и дуљи репова, па нам нијесу могли ништа! /297 в/

5. СВИРКА И ПЈЕВАЊЕ /298/

Познато је, да је народ у овим крајевима, слабо музикалан. У новије вријеме, унешене су са стране разне пјесме, које се пјевају по Словенији, Сријему, Србији, па и женскадија доста згодно пјева, обично у два гласа.

Примјетити ваља, да Хрватице – Крањице – много љепше пјевају од Српкиња, то ће бити из разлога, који сам напријед навео, што Крањице проведу извјесно вријеме од малена по служби по варошима, па ту изуче и пјевати пјесме, које послуже пренесу у село.

Пјесме се пјевају на зборовима, прелима, па путем кад иде младеж из цркве у сватовима, у опће у свим веселим приликама.

Како дјевојке, тако и момци. Но ожењени и старци људи, ријетко се виде, да пјевају путем и на јавним мјестима. Они пјевају „окалице или розгалице” највише у биртији и код кућни’ весеља.

Што се тиче „свирке”, у данашње вријеме, најприсутнија је свирка уз „тамбураше” у коју момци ударају по прелима, а и путем идући. На тамбурици, које израђују нарочити мајстори (био некад чувени Миливој Блитва из Метка) дијелови су: „кутлача” „реп” и „кишићи”.

„Кутлача” је покривена танком дашчицом, која је на неколико мијеста „жилом” (усијаном дебљом жицом) проврћена. На њој је „коњић” преко кога су од кишића, затегнуте жице.

Обично су четири жице, које се удесе или све на један глас, или двије прве, за терцет више од двију’ задњи.

У њи’ се удара пером начињеним од пера из крила туке, или пером направљеним од трешњевој коре. Тамбурицу украсе на крају репа са кићанком од вуне или брке.

Свирање уз тамбуру, није од неке умјетничке врједности, нити се уз њу песме пјевају. Неколико обични’ тонова, који се измјењују. Тамбурашких зборовна као по Хрватској и Славонији нема, осим по варошима, која су образовани школовани младићи разних удружења.

Нарочити’ свирача уз тамбуру нема, тим се занимају момци док се не ожене.

Тамбурице су направљене од дрвета кленова, а и од орасовине.

Други инструмент у овим крајевима су „гусле” од јавора сува. И те су се тако рећи затрле и ако је у моме дјетињству готово свака кућа, имала гусле. /298/

/ЦРТЕЖ ГУСАЛА/ /299/

/299/ Разлог, да се затрле гусле биће тај, што су се услед економски’ прилика, распале задруге па се младеж из малена одала послу, и заради по свијету одећи, те им није до гусала, него да што заради и крувом се прерани. Уз гусле се највише пјевало по прелима и разним другим згодама и весељима. Било је слијепца, који су ишли од куће до куће, и пјевали уз гусле, а народ и’ дарива’ житом, власи, вуном итд.

Гусле су прављене од дрвета јаворова. Гусле се састоје од „кутлаче” репа и два „кличка”, који су утврђени на горњем дијелу репа, који је за ту циљ у двије рупе проврћен. У кличке су утврђене сручене од коњског репа, а везане за „носић” на доњем дијелу кутлаче. Кутлача је покривена утврђеном јарећом кожом (разумије се, без длаке, на кожи је у средини коњић, а преко њега иду двије струне (од кличака до носића), а кличцима се затеже струна према висини и гласу, који пјевач (гуслар) жели.

Да струне бољи глас одају, морају се мазити смолом, које је за њу још на десној страни кутлаче накапана. По струнама вуче се гудалом, које је начињено од дреновог дрвета, савијено у облику лука, а крајеви су састављени струном.

Пјевач, кад гусли, држи гусле у лијевој руци (гусле су у крилу гуслара, који сједи) и повлачи гудалом преко струна, а у струне удара, са ота четири прста од лијеве руке.

Гусле и ако примитиван инструмент, врло је угодно слушати, кад неко лијепо у њи’ запјева.

Двојнице а кажу и двојице једини музички инструмент, који се још задржа’ у овим крајевима. Већином у двојнице свирају чобани код оваца.

Оне су израђене од јаворова или кленова дрвета, направљене уједно двије цеви, а у оном дијелу који дође на уста кад се свира (који је зарезан

у косо) дођу ченови „дворци”, који се подударају са зарезима на двојницима, а с горње стране су зарезани да зрак из уста може прилазити.

Ове цјеве су у једном комаду, а доњи је део избушен на рупице и то на једној цијеви – десној три, а лијевој четири, по којима се прстима пребире и мелодија изводи.

ЦРТЕЖ ДВОЈНИЦА /299/

/300/ Тко лијепо знаде у двојнице пребирати врло је лијепо слушати, угодна мелодија, више сентиментална. Дугачке су по прилици око 35–40 цм. Славуљ, то је био некад музички инструмент, кога се сјећам из дјетињства и сасвим се затро. Потпуно је истовјетан маћедонским „кавалу”. Дипле сличне гајдама, начињене од јареће коже. И тај се инструмент изгубио. Сјећам се из дјетињства, да су их имали чобани. Сама свирка је била доста пиштећа, и није била баш особита, више су дречиле.

На диплома се нису могле нарочите пјесме и мелодије свирати, као на гајдама. Видио сам у Србији (око Враћа) и старој Србији Маћедонији на исти начин начињене дипле. Тога данас у овим крајевима нема.

Трубаљка или трубајца. Чобани а и дјеца са равног и глатког јасеновог штапа, који нарежу околно наоколо (то раде у прољеће) „сврну” кору, па је савију у трубу. На горњем крају остане уско, а према дну све шире. Доље се на дну утврди кора трном, а на горњи крај се увуче „писак”, који се сврне са љескове гране. У овај се инструмент само труби, не може се ништа пјевати или свирати. Дјеца у прољеће – чобанчићи – сврћу од врбовине „свиралице” већ то је познато.

Игре: пок. проф. Мојо Медић иначе и сам Личанин, описа’ је готово све личке игре, па би их било илузорно овђе доносити. Чини ми се, да је те игре издала Југословенска Академија, и у Летопису Матице српске, те су игре објављене.

ЦРТЕЖ ТРУБАЉКЕ /МАРГИНА, СТР. 300/

ХИИ ДУШЕВНЕ ОСОБИНЕ

Личани су људи доброћудни, мирни и озбиљни. Наопако, да су „прзнице” према њиховој снази и јачини. Нађе се и међу њима људи силовитих, или како они кажу „бикоња” или „небеситих”, док се не намјере на неког бољег од себе.

Туче су међу људима врло ријетке, тако рећи не дешавају се, хоће да се оправдају „преријече” – већином око земље – међе – но, и помире се. Личани су повјерљиви и искрени, „што му је на срцу, то му је и на језику”, не знају се улагивати, претварати, или једно мислити, друго говорити, а треће радити.

Народ је јако бистар, то свједочи огроман број интелигенције (коју су дали ови крајеви) – а која се одликује својим радом и поштењем. /300/

/301/ Ни до данас се није десило, да је који Личанин чиновник или службеник учинио према држави проневјеру. Они су често пута и сувише службени, и вјерни оном кога служе.

У ранијој Аустругар./ској војсци, многи су Личани, заузимали високе положаје. И ако су били на високим положајима као ђенерали, фелд-маршали, адмирални (и данас адмирал Прица) нијесу никад своје Лике заборављали, нити се од ње туђили и срамили.

Аустр.уг./арске/. власти, јако су их радо у војску и службу примале, као поуздане и стручне службенике.

Велики број Личана био је у „царској” служби, да ваљда ни једна покрајина бивше Аустр.уг./арске/ није их толико дала.

Ранија Аустр.уг./угарска/. управа знајући их, као поуздане и добре службенике, радо их је примала и школовала, те се није чудити да су готово сви познати Личани поникли из сиромашних личких потлеушица.

Народ је даровит, лако учи разне радове, језик. Како су пошли на рад у Америку прије 40 година, сваки је тамо по нешто – макар и погријешно научио – енглески говорити.

У старије вријеме, за вријеме Границе, учили су у школама њемачки, тј. но то опет није сметало, да су у кућама задржали све народне обичаје, и није се успјело са германизацијом, за којом се ишло за вријеме Јосифа II.

Народ воли школу и даје радо дјецу у школу, а по свршеној школи у разне занате и трговину преко „Привредника”, па зато данас има Личана спремних и способних трговаца широм наше земље.

Они нијесу као маћедонски печалбари, да се не „вошти” (себе заборави) на раду у туђини, добро најести и напиту, он хоће да ради, али да се и добро храни. Сад је било доста Личана по разним радовима у Њемачкој ‘ће су били добро плаћени, али за бадава – кад је усљед рата слаба храна, па су сви напустили поса’ и вратили се кућама.

Изгледа, да су Личани, способни за све радове. Они који живе у шумским крајевима, одлични су шумски радници, а у другим каменитим крајевима, одлични зидари и клесари. Дакле, сама их природа, на то упутила.

Иначе су Личани један према другим у опхођењу пажљиви, редовно се у путу поздрављају, никад се не вријеђају или псују, осим кад се посваде за какву ситницу, но и то брзо прође. Највећа је увреда псовати Личану „матер”, та се увреда не опрашта, и долази до боја. Но, то раде посљедњи људи. /301/

/302/ Млађи, донекле поштују старије, особито ако је старији на свом мијесту, према млађима озбиљан и не даје ‘рђава примјера млађем „ако му да’ш прст, одгризе цијелу руку” – кажу старији за млађег; или метни га на столицу, он оде на полицу.

Млађи људи, знају се са старијим и нашалити, али никад безобразно, а стари ће рећи: „Стар вук, пасја спрдњи”.

Народ власти цијени и поштује, а особито воли чиновнике од суда или среза, који хоће с њима лијепо, да се питају и разговарају.

Лички сељак, па и дјете неће проћи мимо чиновника – господина – или старијег уопће, да га не поздрави или скине капу.

Може се рећи, да је поштење у народу доста развијено. Крађе се не дешавају, потрица буде, но то кривицом чобанчади, која се за затрају, а благо оде у квар, но да се хотимице то учини, нема случаја.

Раније је било паљевина, крађа итд. и то већином из освете, као што је било и хајдука, баш за вријеме круте, вој./нњ/ дисциплине за вријеме Границе, но тога данас нема. Можеш слободно путовати куд' оћеш, не дој се ништа. Мушкарци немају времена за безпослице, јер треба радити, а још мање женскадија. Зимом мушкарци тешу дијелове од кола, граде жлице, грабље, виле итд., а женскиње тка и плете.

Што се тиче блудног живота, може се рећи да тога у Лици и нема. Рижетке су жене, које су „курве“, „тете“, на такве нико и не гледа, а већ о дјевојкама да и не говоримо, те су чисте као цвијет, осим ако се нађе по вароши која „дикла“ (слушкиња), која се тим послом бави, и то само „Крањнице“ (јер оне и служе) а Српкиње никад.

Што се тиче побожности, не може се рећи, да народ није побожан, али баш није много ни богобојажљив. У цркву иде великим свецима, посте слабо, и ако су у старо вријеме све постове постили. Моле се Богу, уздајући се, да ће им бити зато Бог у помоћи, и да ће зато бити од Бога награђени.

Попове поштују, старије зову „попом“, кад га сретну, љубе га у руку, и скину му капу. О псовкама говорено је напријед.

Народ је у опће вриједан. Ради и од више, али како су већином земље слабе, камените, слабо и рађају, у толико више што данас нема и оваца, ко што их је било, па се њиве не могу торити као у старо вријеме, док су биле задруге.

Ред и чистоћа у кућама, прилично је заступана. Нема куће у којој нема чисте и уредне постеље. Видићеш у сељачкој кући на столу столњак, па тавијоле, пладне, жлице и пињуре итд. Подови (патоси) су чисти и орибани /303/а и посуђе у кући (код огњишта). На чистоћу се доста пази. Приликом мога путовања, љетос по овим крајевима, изненадио сам се, како су ме у појединим сељачким кућама, знали лијепо примити и дочекати, да не би било ни код грађана, дочекан боље!

Народ у овим крајевима осјећа се као „Србин“ а вјеру зову „српском“, Хрвати и' зову Власима, а они њих, који се крсте с' „лопатом“ (са свих пет прста) „Крањцима“. Србин сељак, увијек ће истаћи своје име, да и Србин.

О некој грчко-источној вјери (што је била увела пријашња Аустроугарска/. управа) или „православним Рватима“, сељаци Срби не знају.

Питали једног: „Како ти можеш бити Србин, а родио си се у Рвацкој?“ а он одговори: „И Исус се родио у штали, па зато сведно, није магарац.“

За вријеме мога раног дјетињства, ми дјеца, српска и крањска, знали смо се између себе тући, и камењем једни на друге бацати, па су биле и неке нарочите пјесмице, у ту циљ састављене, које се данас не чују, тако нпр. крањска би дјеца, ругала се нама:

Ај ти Влаше репати
Када ћеш нам крепати
Тешко оној руци
Која ће те тући
Тешко оној лопати,
Која ће је копати...

А ми дјеца, „вара” по њима камењем – а и ми смо знали њима неке мрсне пјесмице пјевати. Чули од старији, па их и ми опонашали. Добио сам често батина код куће, јер сам као дјете био несташан и у сваком колу војвода.

Народ зна да је Србин, и да је дио оних правих Срба са Косова, јер знаду да су се овамо доселили, знаду из пјесама о цару Лазару, Обилићу, Марку и осталим српским јунацима, нарочито ускоцима (Иван Сењанин, Јанковић Стојан, Старина Новак, о Мијату Томићу арамбаши итд.).

Народ сматра да Србин мора бити из српске вјере, не иде му то у главу да има Срба муслимана или католика; но зна муслимане (ове паше из Босне и да су то потурчени Срби – осим Крањца прости свјет у Лици који није никуд иша’) за другу вјеру не зна, а и не брине се много за то.

Знаду, радећи по свијету, за Енглеze, Швабе, Румуне, Вранцуze итд., али највише симпатишу Руса и како они кажу „Рујкана”, њих највише воле, „јер смо исте вјере”.

А доиста Руси су увјек у старо доба помагали овај народ /304/ ако ничим, оно „црковнијем књигама”, те у свима црквама у Лици и данас постоје књиге печатане у Москви или Кијеву.

Срби баш Крањце (католике) не воле. Ријетки су, да су између себе побратими, или стрижани кумови. Срби, кажу, да су они подмукли и невјерни па зато и постоји међу Србима ријеч: „Ни у тикви суда, ни у Крањцу друга”.

Личани називљу народ, који живи на граници Босне, али са босанске стране, „мутлази и мутлакиње”, а и „рајкани”. И ако су они Срби, наши Срби Личани не држе много до њих, не мрзе, али их и не воле. Сматрају их као инфериорније од себе.

XIV ТЈЕЛЕСНЕ ОСОБИНЕ

Народ је у Лици, како мушко, тако и женско – може се узети крупног раста. Изгледа, да у новије вријеме – нестанком народне ношње ово опада по мало, не види се више много људи крупни ка’ растићи, велике главе, широкије плећа и јаких мишица.

Можда томе има и других узрока, доста слаба исхрана, нема варенике ка’ воде, замлазе, а нема боме ни скорупа ни баса Одајући по свијету, изнуре се, напорним пословима, јер најтеже послове Личани раде.

Причали су ми моји војници, који су долазили из Америке као добровољци (у рату 1914–1918) да у Америци грубе и тешке послове неће нитко да ради, осим Личана и Црнаца.

Дабоме, кад такав буде у Америци по десетак и више година, он заради паре, али и дође кући изнурен и истрошен, па какво му може онда и потомство бити? Људи су већином плави, а и смеђи, раста високог а и средњег, малени су ријетки. Очију већином зелених, црних, а ријетко плавих. Људи црвене косе нема, али има женскиња, те момци баш не воле, јер вјерују да жена „риђа, рудасти” није сретна.

Женска која је била са плавим очима, много се цијени, а црномањасте мање. Људи без бркова ријетки су, а и жене бркате. Има ријеч: „Чувај се ћосава чојка, а бркате жене.” Људи и по тијелу нису много длакави „руњави” обично нешто по прсима.

/уметак, 304 а/

Кад се жени ћелави муслија
Ма'че калпак на ћелаву главу
Мор доламу на грбава леђа
Жуте чизме на егаве ноге

Кажу, односно, приповједа се, да су раније људи били вриједни и јаки, и сам сам при случајном проласку у гробљима код прекопаних старих грובה, виђао врло велике људске лобање и трсне кости (гњате).

Причају, да су стари људи и много дуље живили него данашњи. Постоји о томе причица:

Наишао један чојек поред једне куће, али то пред њој сједи један ћед и плаче: Пита га овај путник:

„Што ти ћеде плачеш?”
„А тука ме отац...”
„А зашто?”
„Што нијесам дједу донио лулу...”

Личана има много снажних. Ми смо у нашој кући имали слугана неког пок. Алексу Глумца. Био је чојек око својих 35 година, али јак „ки земља” /304/.

/305/ Косили смо и сушили сијено на луки. Како је било сијено добро родило, пофалило оцу „стожине” да се сијено сађене (садије у стогове), па ће послати истог Алексу у оближње Глумачко село, да тамо потражи од очевих пријатеља, стожину, и да донесе.

Он оде, а како није никога наша од људи код кућа – све је било у пољу – он отиђе у „јелак” (шума ће расту јеле) па усјече три јелића, окреше их, веже усуканом „тртвом” (гужвом) и донесе на луку на својим леђима. Треба имати на уму, да је свака стожина, онако сирова, најмање морала имати 40–50 кила, то три 120–150 кила, а из јелара ће и' је усјека има скоро „ура” ‘ода. (То сам на своје очи видио).

У вријеме Границе – то ми приповједао мој отац – један је Личан у Госпићу за „окладу” упртио себи на леђа коња натоварена вином у мјешинама! И то је вражија опклада била!

Ја сам – чини ми се 1905. год. као учитељ био код мога рођака у Могорићу. Он је исто био учитељ. Биле су школске ферије. Њему је један сељак

зидар, поправљао шталу. Мјесто дрвених „штокова” за пенџер, требао је уметнути каљене, отесане из једног комада. Тај комад камена био је дугачак око 1 метра, широк око 31 др и толико по прилици и „дебо”. Ја га гледам како он ради, па га упитам, колико има на дан? „А – вели он – и дижући тај камен на раме као перо – три цванцике, било би доста, да није ове преко пута”. Преко пута била биртија. Кад би се прерачунало, тежином оног камена, било би око 100 круна и јаче, и он то диже и метну на раме као од шале!

Људи су крупни, „крупне кости”, али трбушастих, „трбана” врло ријетко, да се може рећи, да и’ и нема.

Најтежи човјек, може да потегне до 100 кила тежине, али жена има, која може и преко те мјере потегнути.

За чојека, који је ‘итар, окретан, брз, а уз то и јаки, кажу „окопран”.

Жене нероткиње су јако ријетке, па зато и’ има много, које је Бог добро благословио! Има и’ које су родиле по 6–16 дјеце. Моја баба родила је 16 комада, а моја мати нас деветеро. Деси се случај, да жена роди и мртво дијете, но не дешава се, да жене намјерно дијецу „побацују”.

Људи и жене, обично умиру од старости или као дјеца у дјетињству.

Многи старац и баба знаду догурати и до 100 и више година, а од 75–80 има и’ много. /305/.

/306/

Главни дијелови тијела су на чељадету:

Глава, у глави су очи, очни поклопци или капци, трепавице, нос (у носу „мрнедавци”), уста, у устима зуби и језик. Чојеку око 18-те године ничу крајњи зуби од кутњака, који се зову „мудри”. На глави је чело, „слијепе очи”, тјеме и затичак. Дно од уста испод носа је „губица” на њој су брци, код чојка, а доњи дио браа. На образу старији људи носе „друњкеле” или „покенбарте” (backenbarth).

Јабучица је дио гркљана, који се кроз кожу познаје на врату. То кад је Адам појо са Евом јабуку у рају, а Бог за зовно, онда му се од стра’ усправио комад јабуке у грлу. То жене немају.

На улазу у грло, двије су „ресице”. Кост која иде поред прсију зове се „прсна кост”, а кост која иде од врата па до једног и другог рамена, зове се „котлац”, позади су на леђима двије плећке, „плећа” или „плећи”.

На леђима је „ртеница”, она је састављена са ребрима (Личани кажу и „лебрима”) за прсну крсте. Доња ребра, која нијесу спојена са прсном кости, зову се „вита”. Испод прса је „трбу”, а са стране „слабине”. Више спловила су „димњаци”, а кажу и „димљаци”.

Рука се дијели на раме, рамену кост, „лакат”, „цијепови” и шака. Пружена шака зове се длан. (Кад неко неког удари са дланом, то је ударати, добио је „пљуску”. Скупљени прсти уједно, то је „шака” (има и глагол, „шакатати се” тј. тући се шаком).

Нога се дијели на кукове, „бедро” (бедреничне кости), кољено на коме је „чашица”, испод кољена су двије кости, „гњати” на крају којих је „чланак”.

На руци, сваки прст има три „жглавка”, само палац два.

На нози су прсти, „петов” и табан (глагол „потабанати”, нешто табанима угазити).

Запети међусобно прст о прст и вући, ко кроза прстење, зову „вући куку” а стиснути шаку, па један другог ударати жглавковима ожглавкове кажу „кресати кремен”.

Педаљ је мјера, којом се мјери, кад се растегне од палца до краја великог прста, а „пачушица” кад се растеже – палац и кажипрст. „Шув” је мјера, кад се скупе шаке, па даљина, од једно до другог пруженог палца.

У прсима је „бијела и црна цигерица”, и срца, у трбуву је „штумак” (стомак), дроб и слезина. /306/

За чојека, који нема косе на глави, кажу да је ћелав (ријетки су).

„Сакат” је онај, који је осакаћен у ноге, па не може ићи, без два штапа.

„Шепав” је онај, који има једну ногу краћу од друге, па шепа кад иде. Зову га „Шепо”. Крањци зову „бугаду” (кад греду – иду онда дубаду).

„Егав” – који има криве ноге, да би му могло дијете између ногу проћи.

Онај који не може говорити, тај је „нијем”, а који муца кад говори „муцав” или „мутава”. Ко не може добро изговарати: „тентав”.

Ко не види на оба ока, тај је слијеп, а на једно „ћорав”.

За човјека који увијек кађе, а у прсима му крчи, кажу, да је „сипљив и сипљајив”.

Чојек који није право драв у памети, кажу, да је „луцнут”, „шумаст”, „шукнут”, „штијћ”, „није на свој шести”. Чојек који је бијесан, то је „манит”, а чојек који се радо побије, па оће да убоде ножем или убије чојека, тај је „кидишљив” (глагол кидисати, тј. ударити, на неког силом), а за онога који је глуп, недотупаван, кажу „бергав”, „арум” – човјек диљачан, силовит.

XV НАРОДНА ЗНАЊА

1. Знања о човјеку:

Народ вјерује, да је Бог чојека и све што живи на земљи као и земљу и воде створио, и да је чојек на земљи да ради – да се мучи – као за казну, што је због Еве ишћеран из раја.

(У рају је било – веле – дика небеска. Сваког цвијећа, воћа, по средини тека поток вареником, с једне и с друге стране брда паленте, па само сједи кусај и присмачи палентом, ал’ не даде враг Еви мира!)

Вјерују да је овај свијет пролазан, чојек кад умре, праведни иду у рај, а неправедни у пака, ће и’ врагови на ватри пеку и у котловима варе!

Сјећам се једне пјесмице из дјетињства:

Ој чојече праведниче
Један божији службениче
Чини добро за живота
Ако мислиш божији бити,
Поштуј брата старијега
И тебе ће млађи твоји
Кад чојека самрт нађе
Ништа собом не понесе
Већ скрштене дијеле руке
И праведна дјела своја. /307/

/308/

Вјерују у судбину, како је суђено или како је чељадету писано, 'нако ће му бити. (Био неки босоноги Шико Видмар, трговац у Сењу. И ја то памтим. Има' је брата, за ништа није био. Шико му купи кола и коње, па да кирија и зарађује, па да се крувом 'рани. Но овај прода коња и кола па проћерда. Послије туца катуду крај цесте. Сељаци су знали све то, али су резоновали: „Шта'ш ти томе. Не можећ ништа. Тако му суђено...”

Вјерују да има људи репати, и особито међу Турима, зато они кад сједе, због репа морају прекрстити ноге.

2. Знања о свијету:

Бог је створио све. Није му мило, кад неко каже „нема Бога”. (Пок. професор Универзе В. Ђ. доша' својој кући, па кад видио матер, да је прекрстила брашно, које је усула у кота' за паленту, зграби кота' па баци из куће. „Ето, нек ти је сад свари!”. То су му грдно сељаци замјерили.)

Сељаци кад грми, крсте се и моле Богу. Не вјерују да се земља окреће. Кад би то било, да се земља окреће „ја би сачека” – каже неки Личан – „па кад наиђе Америка, ја право у њу, без икаквог трошка!”

Кад уз буру снијег ситно пада, онда „вије”, кадар је завијати све цесте и путове, а и неељаница од Зрмање до Книна, сваке године, буде завијана, па се онда купи народ, да „прокида” пут. Крупан снијег кад пада – кажу „кија”, за ситну „тијану” кишу у пролеће и с јесени, која дуго зна падати, кажу „миждралица” или „миждри”.

Кад се снијег топи, онда је мокро, путем буде сама каша од снијега и воде. То зову „лапавица”, „салауковина” – кад пири јаки вјетар с кипом. Ситни лед у пролеће кад пада зову „солика”. „Туче” и „крупe” у овим су крајевима ријетке.

3. Знања о животињама:

Од дивљачи је познат: међед, вук, лисица, дивља мачка, јазаац, твор (зову „фор”), куна, видра, срна, срндаћ, пув (лат. Glis glis), зец. За храну

употребљују срну, зеца, док Крањци једу међеда, пува и јазавца. Ови последњи знаду велику штету начинити у кукурузима, па зато ноћу неки сељци пале ватре око кукуруза, те и' ш њом плаше. У пољу живи миш и кртина.

Од птица познају: орлину, јастреба или копца, швраку, коса, врепца, шеву, дјетлића, врану, жуму, сову (јејина), сјеницу /308/, сврачка, дивљег голуба, дивљу патку и дивљу гуску, јаребицу, препелицу, грлицу, крешталицу, латавицу, штиглића, чворка.

Овђе можемо споменути и шишмиша (слијепог миша) и ако он не спада у штице.

О рибама је говорено напријед у Хидрографији.

Змија има у Лици, нарочито на присојним каменитим мјестима, много. Народ сматра све као отровне и „поганице”. Познате су од отровних „кљечар” (риђовка), па поскок, који има на глави мали рошчић, кажу да се може скупити и за чељадетом бацити. „Кравосас” црна неква змија, за коју народ вјерује, да сиса краве, па кад се код куће музу, иде из сиса црљено млијeko. Бјелоушка којих има највише по барама и око воде. Она је неотровна и не може ујести, али и њој народ не вјерује.

Народ позна гуштерицу и зеленбаћа, који кад чељаде уједе, не пушта, док му главу не осјечеш.

Од буба познају:

Муву обичну, па велику муву „зуквачу”, комарца, паука, шака бака, говноваљ (некву под балегом), скакавца, мрав црни и жути, рогач или љељен (велики корњаш са јаким роговима), цврчак (који у вече у пољу цврчи, бумбар.

У кући и по чојеку живи. Бува, уш, руси, стјеница; у житу је жижак, на говедима „угрци” (личинке, ларве од бубе штркаља), на овци међу руном „крпељ”, а на коњу „коњска мува”, највише их је под репом.

На поврћу су „бувач”, затим на купусу гусјенице, од лептира купушљара, на воћу „уложе” (знаду ући, кажу – чељадету у уво). У земљи су „чујине” (глисте и црви). У прољеће знаде које године бити много „кебара” на шљивама. Српски народ зна за жабе и пужеве, али то не једу. Крањци једну пуже.

Дјеца кад нађу пужа, пјевају му:

Пушти пужу рогове
Да оремо долове,
Ако нећеш пуштити
Ја ћу тебе убити
И о камен разбити /309/

/310/

На пужеве изважене из њиове љуске, па везане за шпаг, ватају дјеца раке. Дјеца знаду љети на врућини говеда уштркљати, вичући крај говеда: бада, бада ззззз... (имитирајући штркаља).

Знање о биљкама:

Од дрвећа сељаци познају: букву, јасен, јелу, смрчић (оморика), грабић, борић, тису (чекињасто дрво без смоле), мукињу или дрекињу, клен, нестику, растић, удиковину, рујевину, лијеску, јошић, дивљу крушку и дивљу јабуку, мурву, јасика /на маргини: бреза, топола, јаблан/.

У грмљу расту свакојаке траве и грмље: зова илибазга, боровица, ракита, бујад, папрат, смиље и ковиље, ослад (ситна папрат или слатки корјен), дивље цикламе, мљечика, дун или дуновина, коприва, дивљи шипак (ружа), колац, аптовина, невен, бршљен, кукуријек, слатковина, сљез, копитњак, мишјакиња, змзелен, рањеник, вратић, гавез, по јелићима неква биљка наметица „мела и имела”, а жене по крововима куће или штале држе траву „чуваркућу”. У грмљу расте још цвијеће ђурђиц, висибаба, брндуша, јаглица, јагорчевина, љубичица.

На ливадама „штаваљ”, репух, звоњац, шабњак, дивља мрква.

За лијек служе:

Пелим, сљез, кукуријек, гавез, орахов лист, сок од чуваркуће, лук, подбјег, копитњак, боровица, боквица, од тикве листе, плућњак.

За храну се бере: осим домаћег поврћа и воћа: печурке, јагоде, љешнице, дрењине, глогиње, трњине, дивље јабуке и дивље крушке, мурве. /310/.

/311/

По варошима у вртовима сију траву „куморач” – коју међу са краставцима кад се киселе. У Срему ту траву зову „мирођија”).

За храну животињама служе све траве, које расту у њивама и ливадама. Трава „слатковина” јако је добра за прасце, а исто тако и „козлај” и „сјекавац” (од црног трна младице – поменуто напријед).

За покривање кућа и зграда служи рајева слама „шкоп” – кажу „Кућа шкопом покривена”. За покривање малих зградаца, кокошињца, свињца, кукурузане, служи често и бујад.

Вјерују, док је овца и пчела најблагословенија животиња. Ниједна животиња нема душе – само чељаде. За једину пчелу кад угине кажу „умрла”.

Б) Одређивање времена

Рано пред зору је „праскозорје”, па доже „свитање” – „зора и дан”. Дан се дијели на „ручано доба” (мали ручак око 10 с.), „ужина” око 1–2 сата,

„попасно доба” (око 6 сати послје подне), послје „сутон” (сумрак), вече, мрак.

По ноћи одређују вријеме по пјевању пјеваца, први пјевци око 11 сати увече, други око 1–2 сата по поноћи, а трећи пред „зору”. Сутра кажу „сјутра” и „про-сјутра”.

/уметак, 311 а/ Овај се „с” чује више као „ш” – „шјутра” „прошјутра” (преко сутра).

Прије сванућа, укаже се звијезда Даница, а неко каже и Зорњача. Старији сељаци, већином бабе, дијеле годину на љето и зиму. Љето почиње по њиовом рачуну о Ивањдану, а о малој Гопојини настаје јесен, а зима од Божића. Послје зиме је прољеће, које почиње о Мученицима. Дабоме, сад сељаци знаду тачно кад почиње, које доба по „календару”. У години имају и четри главна поста: Часни пост од бијели’ поклада до Ускрса. Петровдански, Вел. Госпојински и Божићњи пост.

Између ових постова су мрсни дани, осим сриједе и петка, а ако још има мањих постова, пјединим свецима, које poste завјетоване жене, нпр. Пред св. Саву неке poste осам дана.

Месојеђе зову се дани од Божића, па до Бијеле неђеље односно од Бијелих поклада оне трају од 5–10 неђеља.

Дане у неђељи зову: неђеља, понеђељак, уторак, сриједа, четвртак, петак, субота; сви скупа дани у неђељи, зову се „неђеља дана”, а и „седмица”.

Од св. Аранђела до Божићњих поклада има осам дана, од поклада до св. Николе и од св. Николе до Божића све по три неђеље: тако исто од Петровдана до св. Илије, од св. Илије до Вел. Госпојине, од Вел. Госпојине до Мале, од Мале /Госпојине/ до Миољдана, од Миољдана до св. Луке, а од св.Луке до св. Аранђела.

Све. Василије – Мали Божић – пада тачно у онај дан, кад и Божић, само неђељу дана напријед. Бабе тачно знаду, кад пада који светац, кад су задушнице и. т. д. /311/

/312/: 6. Знаци о свом народу

Сељаци осјећају се као Срби, па ипак предност дају онима из Србије и Црне Горе, јер да су бољи Срби од њи’, а лако је њима – говорили су сељаци раније, – „кад имају своје царство”. Знаду да има Срба по Босни, Херцеговини, Далмацији, Старој Србији, на Косову и.т.д. Све што слави крсно име, то је Србин – вјерују – па и зато се каже:

Нико нема што Србин имаде,
Србин има свето крсно име,
Што се дичи и поноси њиме.

За Србијанце и Црногорце, знаду, да су јунаци, а за ове друге Србе из Сријема, Шлавоније, Бачке и Баната, да су добри Срби, а ма „мекани”.

7. Бројање

У данашње доба, писменост се прилично развила у народу, као резултат школе, те се сељаци, знаду помићи у рачуну, множењем, дијелењем, сабирањем и одузимањем. Млађи људи, ријетко су неписмени. Сад женског свијета има их виђе неписменог.

У старо вријеме за рачунање служио је „рабош”, одељано дрво, по коме се ножем биљеиле разне рецке, које су престављале бројеве. Тога данас нема, јер у свакој кући има неко писмено чељаде.

На рабошу су биле рецке: I=1, II=2, III=3, V=5, X=10,#=100.

8. Народно љекарство

Овђе ћу изнијети неколико љекарија које сам покупо у овим крајевима:

а) Свраб – (шуга), зову и „чеша”

Скувати љуте паприке, па се оном водом прати. Мазати се својом врућом мокраћом, а свр’ње лугом. Неки кувају жиле у кукуријека, па се оном водом перу. Неки кувају исто неше од кукуријека скупа са лугом, расолом и сапуном, па се тим оперу и онда добро замотају у бињац и запаре се.

б) Жутица

Болесно чељаде од жутице, треба на „таште” (на гладно срце) колико год може поднијети, пити шљивову ракију, јести вршску суву сланину. На жутицу се може и „нагазити”, ако се стане на жуту ногу од кокоши која је заклана. /312/

в) Убој

Најобичније, мећу пијавице
Слану крпу привијају,
Привијају земљу иловачу,
Привијају лист од зеленог купуса
Привијају смолу
Привијају од боквице лист.

г) Чир

Намочити прасећу жуч у млаку воду па привити.
Привити намазати лист од дувана са медом.
Привити лист од блитве.
Има једна трава, која се зове „црна трава”, а расте на повисоку стаблићу.
Има црвене добе, кошуљице црвене велике као ораси, лист од те траве привити и често мијењати.
Угријати уља од љуске од капуле, па привити.

д) Од малих дјечјих оспица

Дијете држати у топлој соби, и млаком водом купати.
Од црних оспица (богиња)

Што год се више може бити у врућој соби, и својом мокраћом квасити.

ђ) Мицина

Чим се покаже, облагати је кукурузном врућом кошом, да буде врућа колико се може држати. Кад мицина узори, јагодин лист медом подмазивати и привијати, а кад се „провали” (прокине) привијати кокошије жуманце, само га добро са соли измијешати, па на крпу намазати. Чешће мијењати.

Привијати мелем, од печеног црног лука, меда и сапуна.

Неки праве и овакав мелем. Три чена лука (бијелог) стући, па помјешати са медом и са мало људском нечисти, па на крпицу намазати па привити.

Угријати уља у љусци од капуле, па привити.

ж) Црни пришт

Привијају опну од јаја

Привијају прасећу жуч

Привијају сланину

Људску поган

Бјеланце у ракији скувати, па привити. /313/

/314/

Добро је у врућу сапуницу прст умакати. Привијати зечје сало.

з) Кад кожа попуца (обично на рукама)

Мазати претопљеним маслом, што се у уторак измете.

Мазати козјим лојем (ово је добро код лукушија, кад се пере рубље, руке изједе).

и) Брадавица

Кад поп диже у цркви „свето”, онда се три пут сагнути и узети са црквеног пода прашине и оно мјесто помазати (ово би било и спадало у врачање).

ј) Рана

Понећи прасећака (прасећу поган) па стући скупа са девет чешања лука, али на преврнутом стоцу, па привијати, то је кажу – најјачи лијек. Кад се тко посјече или пореже, убрати пет листића од траве „милиопца” (хајдучка трава), па често на рану привијати, али се рана мора често прати.

Кад се тко посјече, да би стала крв, међу на рану паучину. Исто на рану стављају „прпор”. Узме се комадић чистог ланеног платна, па се у тави на масти, пече дуго, док се не претвори у гар, па се тај прпор привије и крв одма’ стане.

Кад се чељаде ожеже, привијају кисело млијеко; неки привијају кукурузну кашу, или нарезаног кумпијера или јабуке, а неки мажу уљем.

к) Уши

Кад уши боле: узети срп, па му вр’ смрскати, па низ онај вр’ од српа накапати једећи уља у уво. Нациједити у уво воде од траве „чуваркуће”.

Добро је кад жена замузе мушким млијеком (кад има мушко дијете на сиси).

Неки уливају своје мокраће у уво.

л) Очи

Испећи јаје па ракије па привити. Жена да замузе мушким млијеком. Кад се очи запале, средину од бијела крува (земичке) у леденој води мочити и привијати. Размутити жуманце од јаја са мало соли, у то умочити влакно од лана, па то привијати на слијепе очи, ако то не помаже, метати на слијепе очи пијавице.

Пијавице

Од вратовље (кад стене чељаде у ватру) натопити власа од лана у бјеланце и привити око врата. /314/

љ) Гутла

Нађу дрвену „боту” (израслину) на дрвету, па се осјече и ођеља и помаже са маслом. С овим се таре чутаља и три пут се рече: „Побише се чутле, која јача, нека ју гони” (и ово спада у врачање).

м) Ако змија уједе за руку или за ногу, закопају руку или ногу у земљу (У мом селу, тако се лијечио и излечио пок. Обрад Узелац.)

н) Кад зуб боли, међу на њ тамјана, или ракију.

њ) Костобоља добро је парити се у врућим трипинама (од сијена) и у врелој води у којој је потпољена трава „зубача” (троскоп).

о) Нагаз

Сељаци вјерују, да чељаде може „нагазити” и тим добије неку болест. Ако ћељаде стане на мачје или псеће греботине, или на луг или лукшију, гђе се жене мију, онда по чељадету изађу неке црљене пјегице – осап – а кажу, кому се то догоди, да је нагазио.

Од нагаза лијечи се:

Трљају се комадом вјенчане робе или сукненом крпом и товоре „ако си пас иди псу, ако си мачка иди мачки”.

Кад се виде греботине од пса или мачке, треба и’ обићи.

Сварити боровице, у њу метнути девет комадића гвожђа, па са том водом прати.

Шећерна болест

За ову болест су сељаци сазнали у најновије доба преко доктора. Веле, да је најбољи лијек, од црне мурве (лишћа) кувати чај и пити.

Болести код животиња

Кад се говече наједе зелене дјетелине, онда она храна не може одма’ у бурагу преварити, па се говече „надме”, и ако се не поможе, обично скапа. „Надањ” лијече, што говече поливају ладном водом по „рпту”, развале му уста тако што у чељусту ставе говечету дрвен клип, који везу за рокове, тако, да су говечету уста отворена. Узму говечету у грло чашу

уља, да би се бар мало побалегати, трљају говече око крстина сукненом врећом. Ако то не помаже, онда ће на оној страни ће се налази говеђи стомак – с десне стране испод десног кука, пробости ножем, и у ту рупу ставити цијев (обично цијев која се употребљава код ткања), и кроз ту цијев излазе напоље гасови из стомака. Но често то све није помогло, па се говече морало заклати. Данас за ту циљ, има код сваког сеоског старјешине „кнеза” справа, такозвана „трокар”, којим се за час говече ослободи од надума. /315/

/уметак, 315 а/Ч

Од „протисли” лијече се обложен врућих крпа, или привијају му дрводељну што остане кад се восак из саћа истопа.

/316/

Ждребећак је болест код коњчета, ако му испод врата нарасте неки оток. Лијече тим, што у тај оток, удијевају кукуријек. Ако коњ кашље од назеда, кувају јечам, па се онако врућ метне у зобницу, па коњу на главу, да му она пара „сапа” (горе) од јечма, прође кроз ноздрве.

Ако коњ не може да мокри, заведу га у воду до кољена, па ће се брзо помокрити.

Ако овцу увати „вртоглавица” онда њој ножем зарежу уво, пуште јој крв, а танком шибицом по увету туку, да крв изађе.

Ако се рана на говечету или свињчету учрвља, ваља ју изапрати љутом ракијом. Код мали тучића „кунају”, ваља им метнути сваки дан, по зрно папра у кљун, да прогутају. /316/.

XVI ДОДАТАК (РЕЧНИК ЛИЧКОГ ГОВОРА)

/317/

Ријечи које српски народ у овим крајевима употребљује у свом говору, а нису записане у Вуковом ријечнику.

Међу овим ријечима има и таквих, које носе поријекло од талијанских, њемачких и француских ријечи, које су се за вријеме војне управе и „крајине” по „границви” тако удомаћиле у народу, да су у једну руку као стекле некто право да се зову народним, па сам их изнио онако, како их народ у своме говору употребљава.

А

ајан – пл. ајмови: коњски хам, хамови. 2) код вршитбе начине од конопа преко врата једног и другог коња у виду осмице, и то зову: вршећи ајмови.

ајме: Кад се чељадету нешто догоди, па закука, онда ће рећи: ајме – или ајме мени: Од тога глагол амјекати као глагол трајан и ајмекнути као глагол свршени.

андр-бандр: кад нетко неки посо врши на брзу руку, па испане неурађен ко што треба.

аркуђел – а : употребљују као псовку. Ј..... и аркуђела.

армица: пут или ријека (прелаз на мосту) преграђен, па се мора да плати за прелаз, било од стоке, било од чељадета.

арта: хартија – папир. Вол арте – табак хартије. Каже се за човјека дивљачна, дјесна, а и за коње или волове (види за чељаде: муњен)

адроповац, адропчина: мангуп, види берекинчина

Б

бакалар: врст рибе која се највише једе уз пост (Stockfisch)

баса: врст сира

батуда: туцани камен којим се посипљу цесте.

базија – отуд и глагол: базати: лутање по свијету по заради. Чини ми се да је ово ријеч постала од мјеста Базјаш на дунаву (када су наши људи ишли на рад прије 60 година).

Бајла: женско које се бави око малог дјетета – инфинитив: бајалити /317/

/318/

бандинса–ти: исто што и базија

балатура: тријем од куће

бабуљ: комад камена којим се може бацити за чељадетом или живинчетом (види оградак)

бастажити: опслуживати: „Наш је Лисац бастажио цијели Грачац, а сад га заштропила (реквирирала) војска.”

Бајка: врст старинске женске горње хаљине

Бајбок: затвор за чељаде

Бакат: топот од чељадета или коња

Бакоња: силовити, а и имућан човјек

Баћокати: шврљати беспослен

Беванда: слабо вино

Бена – бенашица: у пренесеном значењу за главу „Био бих богат, да није ове бене – шице, на рамену.”

Бериктер: чувар шуме од њем. Berichter

Бекут – ина: неква ножина; а и само гвожђе од ножа коричаша

Беракин: види адраповац

Биљетак: мали биљчић за дијете у колијевци.

Биста – ха!: виче се на коње под колима, кад возе терет.

биксати: очистити и пејанти ципеле (чизме) или коњску орму са масти (набиксати)

бота: грумен паленте, грумен сира

брка: врст вунене пређе, од које се праве ките на торбама.

Бригеша: нпр. кад се нетко за нешто не стара – не брине, кажу: није га ни бригеша

Брља: слаба ракија

Брлог: лежиште неке дивље звијери, види: лога.

Брканица: пшеница чији клас има осје.

Бранати: узорану њиву повлачити браном, види: побранато

Бревенеци, бенервреци: сукнене чакшире (што су људи раније зими носили). Товар који се носи на леђима, тј. бремене дрва, бремене сијена, 2)

Каже се, да је жена под бременом, ако је у другом стању.

Бр'те – др'те си мој: у разговору скраћено од брате – брате си мој. – /318/

Бруњкеле: види „пакенбарт” (backenbart)

Брзимице: нешто на брзу руку створити

Букац, дуботак: ударац шаком. Рећи ће која жена „доста сам ја у њега (мужа) дубаца – дуботака – појела”

Бутињ: дућан

Бутула: уска повисока боца за вино или воду

Буклија: кад сватови са младом пролазе кроз село, родбинске и пријатељске куће износе сватовима буклију тј. вино и нуде сватове.

Булати: кукуруз уз пост под ватром

В

Валинга: гријешка

Вара: као узрјечица за туђи неко чељаде или стоку: „Он ти вара по њему”.

Варбати: дојити пређу, јаја за Ускрс.

Вапр – ићи; вапјер – ићи: на колима на које се сапну коњи кад се упрежу у кола

Вин – вини винцати: каже се за дијете које је слично оцу или матери: „Вини винцати ћаћа (мајка)”.

Виндиш: дио од камиша на лули, који се меће у уста.

Вићија: земљани суд за воду.

Вилаш: име вола

Виновит – о: каже се за добро вино, а и за бачву празну, која мирише на вино.

Вињица: у загонетци: „Шкрилица, вињица, у њој лежи вињкокош (дијете у колијевци).

Витнога: направа код кола да се точкови низа страну укоче.

Власат: у здравици за пшеницу: по дну да је бусата, по сриједи власита.

Воштити: приуштити си нешто: „Не вошти се ни најести.” /319/

/уметак: 319 а/: видер – видере – види, гле!

/320/

Врагадер: кажу дичачићу, који је жив – несташан.

Врдектер: сумњив човјек (од њем. Verdachtig)

Вршљати: дјеца вршљају по кући, праве буку и неред

Врњкет –а: кад неког за нешто није брига. „Он ти зато нема ни врњкета;

Ни у врњкети”

Г

Гара: име овце

Габрча: двокраке игле за учвршћење косе код жена

Гмајна: цијелом селу или опћини заједничко земљиште

Гнојница – чина: она вода што се начини под ђубретом; види пиле.

Гњатић-и: су укопани у санице (у криве) а преко њих дођу гредице.

Граница- е: житни снопови слажу се у г. Види код Вука „кладње”.

Граша: име овце

Граовина: обране стабљике од гра’ (пасуља)

Греба: увати се у варенике по дну посуде кад се вареника вари. Дјеца гребу жлицом и једу, то се зове греба.

Гријаница: по њој се суши конопља или кетен, да се може боље трти на ступи или трлици.

Гри – руча за гри: каже се за пса кад цркне.

Гривет: име пса

Гровић: вез на бедри беневрека

Грушалина: кад се крава отели, онда прву варенику узваре и дјеца једу. Та се вареника прогруша и зато се зове грушалина.

Грчило: у загонетки: „Грчило мрчило, грчила ти се душа и тијело ако не погодиш (вериге)

Гузна грмљавина: увредљив израз за неко чељаде

Губица: дијел горње усне испод носа.

Гутла: види код вука: гута.

Гуневице: 1. Кад се ткају – кљечају торбе – онда се разне врсти (доје) потке савије у гуневице, и свака за себе промеће кроз полову. 2) Гунева код плота, гуњева орачица. Месо вежу гуновом и вјешају у дим. Питали неког: „Докле играју месојеђе?” „До гужве, а сиротиња и гужву поједе.”
/320/

Д

Дања: аугментатив од Дане

Дворци: дио двојница који дође у уста, кад се свира.

Дешпетити: пркосити

Дисати, подисати: цвијеће диши – „Подиши како мириши!”

Дикоња: име вола

Дикуља: име краве

Дикина: слушњика

Димњаци, димљаци: препоне код чељадета

Дота: спрема дјевојке удаваче

Дагана: царинско звање

Доломан: у загонетци: „У нашег доломана, дрвен тур и долама”

Добар – добра – добро: кад се хоће да нагласи, да је неко чељаде или ствар добра.

Доконати: завршити некви посао.

Докон: беспослен

Докоњак: беспосличар

Драмосер: кажу за човјека шкрта

Дргљана: кад се начини ко неки метеж или свађа међу људима или стоком.

Дробоња: кажу за чојека великог трбуа; дебела, куљава.

Дуса: кад се чељаде на неког нешто љути, па неће с другим да говори:
„Он (она) пано дусу на ме!”

Ђ

Ђукан-ица-ирица: мушко име од Ђура

Ђикати, шипати: скакати у игри или у колу

Е

Еха-е: заустављати коње под колима

Еклати: чипке плести

Еклиње: исплетене чипке (некви рад)

Ерав-а-о: каже се за разроко чељаде

/уметак 321 а /

Деверати: мучити се, пробијати кроз живот . „Како си?” „А тако, деверам.”

/322/

Ж

Жбука: малтер, види: жбукати.

Жглавак – ови: чланкови на прстима

Жеженица: љута ракија

Прежега: препечена ракија

Жуга-жуга: вадљење гусака

Жуна: 1. тица 2. име овце

З

Зарога: дно од камиша по лули, у који се увлачи виндит.

Зар’дати: „Ноћас снијег зар’да до паса!”

Замлаза: у кисело млијеко се замузе свјеже овчије млијеко и стави на сунце да се укисели.

Замусти, замузати: млијеко кад се прави замлаза.

Занитати: спојити шину од кола или обруч од бачве гвозденим клинчићима (нитовима)

Задуа, задушљив: сипња, сипљив.
Завинтати: укочити кола низа страну
Завриг –ати: зачин, зачинити.
Заџопати се: заљубити се
Закашати: косбаша први прокоси – заката ливаду
Зачарбати се: омрчити се
Замартати: занжбукати – замалтерисати
Затрупнуло се: заметнуло се
Заштропити: реквизирати закамарити: много запушити дуваном у кући
Закантати: запјевати, види: кантати.
Загледати: дјевојку на збору заглед: ићи на заглед, да се види дјевојка
Забандати, забасати: залутати
Заруке: прстеновати дјевојку /322/

/323/

Залога: комад коже који се прибије на опанак на пети или предњем ди-
јелу
Запурлити: отјерати говеда или овце на пашу. Види: испурлити
Заврндаш: Путем иде заврндаш, или лези да му даш, или дјежи куда
знаш!”
Заорцати: запјевати пјесме околице
Замеркати: забиљежити шаре за везење; дјевојку на сајму или збору.
Запарипати: момци запарипају – тј. увате се шалити (види: парипати)
Зациганити: започети некву свађу, шалу, „дјеца цигане” (шале се, играју)
Заковидашти: стећи неки новац или имање
Зашкаљати: зачепити с нечим некву рупу
Збој: један откос кад на други падне чине збој.
Звоновина: комади старих звона од месинга – за лијевање звона
Звонац: ливадна трава
Звирота: име вола
Звизнути: ударити неког шаком или мотком
Звркнут- а – о: чељаде мало лудо
Згранут – а – о: престрашен, а, о: Ко кад неко чељаде није при себи.
Здекав: кад се крув испече, а није се био довољно укиселило /види: не-
разабран/
Зечко: име коња
Зекуља: име краве
Зиц: направа на којој се сједи у колима
Зјакати, зјакан: беспосличити, беспосличар
Златуља: име краве
Зрна: Име овце
Зубаш-и: прасци

И

Изумињати: искушати

Интрати: наћи се с неким изненада

Ира: ко некто мртваило. „Обузео га ира”

Искапити: исцрпсти воду из бунара или из бачве – каце.

Испилити: испилило се пиле тј. изашло из јаја.

Испилати, испилити: дрва нарезана пилом. /323/

/323/

Искесити се на неког: види избекељити.

Исконитати се, испизмити се: тј. на неког се љутити, неког не трпити.

Испљунут: сличан: дијете оцу или матери

Испрдекнути: крупно и громко прднути

Испурлити: види – запурлити, пурлити.

Исфуљити: прднути, да се не чује

Избекељити се на неког: избецити се на неког: „Он се на ме избекељи”
(види: искесити се)

Ј

Јанкрч: женска горња хаљина до паса

Јарица: шеница која се с прољећа сије.

Јачице: у мушке кошуље зову се они дијелови, под пазухом, који састављају стан и рукаве.

Јелота: име вола.

К

Козме: држак у ножа – јатагана

Кантрига: столица

Кварта: мера од 40 л.

Камишлук: дно од луле у који се удијева камиш камењак: вук

Кањавача: крпа којом се бришу судови послије прања.

Кантачи: пјевачи. Види: законтати

Каштач, каштар: црквени служитељ, звонар, појац – пјевчика

Кањица: види мравињак (кад се сијено суши)

Квитати . отквитати: свршити неки рачун или било какви дуг.

Кереп: 1. два чамца и оздо попођена даском, на којем су се превозили народ и благо преко воде; 2. вјештачко купатило начињено на води.

Клаце: у њи се сапињу коњи на паши.

Клатити се: „Пјан па се клати” (љуља кад иде)

Кладица: дрво испред задњих точкова у колима, помоћу које се коче точкови.

Клизити се, клизљив: дијете које сваки час и за сваку малу плаче

Кобати: код игре „козалке” зрна носити своме суниграчу. Види: покобати

Козачка: игра, види: покозати се
Коба: дрвен судић, у коме се прави замлаза
Комушати: чистити клипове кукурузне од комушине ; исто и гра' од љуске
Комушина: кад се клипови кукурзни или гра' очисти
Контати: рачунати
Контовина: на трупини од кола оне рупе у које улазе палци.
Коперта: прекривач, преко намјештеног кревета.
Кораба: врста репе
Кордон: фитиљ којим се пали мина за ломљене камена
Коричаш, коричанац: прости крив ножић, који се носи у џепу, или за пасом у ђемеру.
Кривице: код дјечје колијевке на којима колијевка лежи и којима се колијевка љуља.
Кузо: посудица од коре у коју се купи смола, јагоде и. т. д.
Кујица: 1. прости ножић са дрвеним корицама 2. рашљасто гвожђе испод кола, које служи за кочење кола низа страну.
Кукe: кад у прољеће бујад издија из земље. Те кукe беру жене и кувају за прасце.
Кукуљица: на леђима кабанице испод врата, која се метне на главу кад киша пада. „Зли биљези мрке кукуљице” (види: пословице)
Кумор: краставац
Курдела: врпца – пантљика
Ку'ш , куда'ш: ку'ћеш, куда ћеш?

Л

Лабурдати: тукци (ћурани) лабурдају
Лазањка: обло глатко ођељано дрво, којим се тијесто развлачи. (види: развијача)
Лагир–ићи: види вагир – вагирићи
Лата-инка: женско име
Латица: уметак у кошуљи са стране да буде при дну шира
Лантине: отесана кола свуд једнако дебело, које се веже са стране за ступце од кола
Лапазнути: ударити неког с нечим
Ленгери: види лантине
Лебра: ребра
Ликшанити се: гађати пушком у мету (
Лиса: име овце /324/
Лога: легалиште неквог зверчета (види брлог)
Лозова: име крави
лубарда –ти: топ, пуцати из топа

лубина: раст чељадета или башчета. „Гледај ме у лубину, па ми спремим ужину”

Лукшија: скуван луг у води, па се оном водом – лукшијом – пере прање, судови.

Лумбрела: кишобран

Луминић, лућерда: мала свјетиљка, обично бочица наливена петролеумом. Кроз запушач провучен стријењак, који се запали. Јако дими

Лупардати: лупати по кући или по тавану с нечим.

Љ

Љаскати – љаска: (сјати – сијати – сја се): Мећед рда пре’о девет брда, за њим се љаска букова даска (плуг).

Љељава: име краве

Љељен: буда – види рогач (велики корнаш са јаким роговима)

Љуљушка: врст колијевке

М

Маја: петена мушка хаљина од вуне, која се носи повр’ кошуље – зими.
Мајање: кад се конопља набије, онда се дрвеном као сабљом омаје, да се из ње истресе сав поздер, што би заостао. Тај се рад зове мајање.

Мајарица: женско које води ред у кући. (види: планинка)

Макаруни: јело од тијеста

Матересина, матеретина, матрескара: одомаћено од – матер.

Мац: мјера за вапно. Вјероватно од њемачке речи: mass

Мацола: велики гвоздени бат којим се удара по сврдлу, кад се врти рупа у камену за мину.

Маштел: дрвена посуда у облику каце, у којој се пари прање. 2. у Далмацији мјера за вино.

Малић: мјера за жито (5 литара) (325/

Медова: име краве

Мекушица: име траве којом се одрањују тучићи.

Ментовати се нечег: ослободити се неког или нечег.

Мершн: шаргарепа

Метенија правити: метенисати

Миждралица: ситна киша

Милова: име краве

Мир: ићи на мир (помирити се дјевојачка и момкова родбина, кад се цура без знања родитеља одведе)

Мјаукати: мачка мјауче

Мјесечари – мјесечина: они који примају плаћу „мјесечну” сваког мјесеца.

Монеданик: дрвен котлић који веже гобељу са гобељом; и дрвна од куће.

Морење: бојење пређе

Морт: вапно, пијесак и вода замијешане, служе код зидања (види: мурт)
Мулица: шеница у које клас нема осја.
Мравињак: види–кањица (Кад се сијено суши, згрне се на средини ли-
ваде у мравињак или кањицу – тј. кад је већ суво)
Мрждавци: у чељадета и у живинчета носна рскавица.
Мртворезан: каже се за нож, којим се не може резати.
Мртвоузице: кад се нешто свеже, да се не може лако одријешити.
Мрчило: види грчило.
Муњен: бијесан, види–помуњесати
Мурт: види–морт
Мутјаница: направа у којој се гаси вапно.

Н

Набијаље: цуре које набијају на ступу конопљу
Набокати се: добро се нечега најести (види–нанебокати се)
Набусит – а, о: силован, мргодан
На вани: нешто што је ван куће, или зграде у којој је чељад.
Навида: навика
Навадити се: навићи се; „Кад се куја навади жрвањ лизати, или кују
убити, или жрвањ разбити.”
Навићи се, навика, навикнути се: (види навада, навадити се.) /326/

/327/

Нагарити се – неког: намрчити се, неком нешто подвалити
Нажбокати: у врећу жита или шта друго добро набити.
Надо: челик.
Најати: неког нешто присиљавати. Каже матер сину за снау. „Што си
толико на њу нада!” тј. ако ју без великог разлога псује.
Накласти: вук овцу или човек; јело у здјелу.
Наклепати косу: извући на бабици клепцем на оштрици.
Накресати се: налити се вина или ракије
Накресан: налит вином или ракијом
Налик – наличан: сличан (дијете налик оцу или матери)
Намеркати: навести марамицу
Нападити: у оштрицу од ножа или сикире накалити челик – надо.
На’рдати: скупити нечега много на рпу.
Наредно: одијело, које се облачи кад се иде цркви, кад се иде у госте,
према времену и приликама – неће зими чељаде ићи у гаћама а лети у
беневрецима, него оно које је наредно, тј. које је на реду, да се у таквим
приликама носи.
Насукати: у пренесеном значењу – Насукали се људи у кућу, тј. много
их дошло.
Нашавци: у женске кошуље при дну су клинови, да буде кошуља шира
са стране. Ти се уметци зову „клини и нашавци”.

Небо: горњи дио од зидане пећи.

Небердати: не марити за неког или нечег. „Тај ти за Н. Н. ништа не берда.”

Небесит: силовит

Неве: од два брата жене између себе (невјесте)

Несморен – а: необојен-а: сукно или пређа

Неразбран: каже се за крув (види: здекав). Каже се и за чељаде које није довољно разумно.

Нина: од милоште стрина

Ниш’ користи: каже се за чељаде пропало морално и материјално

Ногу од ногу: ићи полако некуд /327/

/328/

О

Обамет: рецке се везу на обамет (шлингују)

Обастати: издржати, одржати. „На моју душу не’ш зимус обастати.” (било од студени или глади)

Одвести: младу у младожењину кућу

Огредак: комад камена (греде) види: бабуљ.

Огодиштити: провести годину дана неђе ван куће; кажу: „Моја ћерце будеш ти таква, нећеш у тој кући огодиштити.”

Одгаламити: завршити неки посао, нпр. око сијела, жита, дрва итд. „И тај смо поса’ одгаламили.”

Одојак: кад јању овца (матер) мањка, онда се подметне под другу овцу, да га одрани.

Ожуљак: биљег на руци или тијелу од ране; а и на блашчету.

Озеблина: смрзнут прст на нози, уво итд.

Ој: зов.

Окалице: пјесме које се пјевају на Ооо...

Окрпатити: ударити неког нечим оклатити: види омлатити окопан: каже се за човјека који је хитар, окретан, брз, а уз то и јаки.

Омаје: види мајати

Омлатити: воћке од дрвета

Опклатити: околом наоколо обићи некога или нешто

Опутари: опанци преплетени опутом.

Орма: све што на коња дође кад се упреже под кола.

О-рук: узвик кад више људи заједно неки терет дижу.

Орцати: пјевати пјесме околице (види: розгати)

Ост: кад се волови под колима гоне, или у плугу – значи: Десно.

Отквитати: завршити с неким обрачун било у чему.

Отфикарити: одсјећи

Отрати: обрисати руке или обућу

Оћат: наочари

Ошљати: види вршљати
Ошљепити: ослијепити
Ошпурити: кад се јуница или овца у другој години отели.
Оштруљица: црвена капа, какву су прије људи носили. /328/

П

Пандрцати: некога задиркивати
Паздркан: силовито или арумно момче
Парипати: момци кад се у шали натежу, играју. (види: запарипати).
Парожак: рошчићи на рогу од срндаћа; на вилама.
Пагати: платити . Грожена деца: „Доћеш ти кући, пагаће гуза.”
Палента: главна храна Личана
Палаварда: најбоље би одговарало име мангуп
Пасић: на мушкој кошуљи испод прса пришивена крпица.
Пакић: пакетић дувана или шибица.
Паузина: стожина или нарочито за то уређено подуље дрво, којим се по вр’у воза сијено причепа и за кола веже.
Паздрмацко: в. Паздркан.
Пердушина: као перје. „Ако те лабанем – разлетиће ти се пердушина!”
Петити: памтити.
Перна – пера: каже се за вриједну и чисту жену.
Перушати: кукурузе, пиле или кокош или што било од живади
Пеца: оно што остане у казану, кад се ракија испече (шљивова)
Перанст, Пероња: во рић или бијел.
Перова: име краве
Пилана: стругара на води – где се стружу, пилају дрва, на даске, греде итд.
Пило: види гнојница – гнојчина
Пиља: мушко име од Пилип
Планинка: жена која води ред у кући (види: мајарица)
Пладањ: тањир
Плећаш: човјек широких плећи-
Племенка: име краве
Плочати – пловати се: игра са каменим плочама.
Пљеска: погрдно име за лијену и нечисту жену.
Пљуска: шамар, ударац дланом уз образе.
Пљуснути: отићи некуд бескорисно, ударити неком пљуску
Пљуца: посуда у коју се пљује
Пљуцкаво: каже се за човјека који пуши и при том непрестано пљуцка.
/329/
Пљунут: исти, „Исти он!”
Покобити: кобати
Подгузни –а: досадан „Досадан ки подгузна (коњска) мува!”

Попутбина: оно што се носи собом за јело, кад се иде на пут.
Потпилата: дрво које стоји, а сувише је дебело, те се с једне стране потпила, а с друге стране сикиром одјече.
Подерати: види распарати
Пођељач: нож којим се дјељају обручи.
Пофригати – попригати: на масти испећи месо.
Помуњаста: види муњен.
Поништра: прозор
Попрекаш: врста биљца
Поввразак: по пеки (држач, рукохват)
Поставица: на раменима од кошуље мушке
Поткрпе: да је кошуља јача
Повишњак: дио на гаџама мушким, кроз који се провуче свитњак.
Подмета: меће се у варенику кад се кисели, да буде киселог млијека више.
Подмести: варенику за горњи случај.
Поткиселити: варенику, а и квас за крув.
Поврзен: завезан ланац, торба итд.
Поклепати: види: наклепати.
Поклопци: за очи
Показати се: види: казати се.
Покенбарт: види: буњкеле (солуфи)
Полице: лоза се сади на полице, као на басамаке, један ред више другог, а сваки ред подзидан.
Получак: мјера за жито 20 л.
Почушица: мјера за дужину. Размак од палца и кажипрста, кад се рас-тегну.
Покладати: метати јело у здјелу
Поскок: змија
Потелушица: сиротињска кућица (види: уџерица)
Праћакнути се: риба у руци, прасе се праћака у рукама итд.
Преша: журба („Свака преша слаби поса“ пословица)
Приор: издерана крпа на масти привија се на рану, да се крв устави.
Прч: јарац
Прга: палента од прженог јечма. /330/
Припети: коње на ливаду на паши
Преговарати се, преријечити се: са другим се чељадетом нешто у говору разићи
Прилипача: име траве, којом се кошнице изнутра мажу.
Прјеснац: врст колача.
Пропртити: снијегом начини пут, да се може проћи.
Пр’нути: птица кад пр’не (полети)
Простирка: велике поњаве од кучина ткате, на којима се суши жито, туче кетен (лан) итд.
Прогаз: прије коситбе ливада, начини се прогаз по међи.

Прскуља: врст шљиве.
Подмет: дио у колима
Прдачина: срамота за коју ће се свијет спрдати.
Прдекања: у пренесеном смислу за гузица
Преткање: врст ткања код ручника
Прпека: препечена ракија
Прсалет: (види расплет) уметак од чунака у стољњацима, платама
Пракљача: за лупање прања на води, кад се оно испире.
Преварити: (види сварити гвожђе) једно с другим у ватри саставити.
Прекоп: рогови се међу на преклоп (од куће)
Прилога: на огњишту мјесто пријеклада
Прстаче: рукавице оплетене с прстима
Припјецати: печенку к ватри
Припомоћ: ићи другом у помоћ, ићи му у неком послу помоћи
Прирожњаци: мали рогови на зачетку, код куће грађене на ластавицу
Приватити се: нешто на брзу руку појести, кад се иде на пут.
Присега: заклетва
Прц мали: ко пркосна рјечица.
Про' руке: ударити неког од себе с горњим – вањским дијелом шаке.
Пустаија: повика на вука, кад се појави
Пуа: „Немаш ни пуа брашна”, што би могао отпуснути.
Пувати: у ватру; вјетар пуше.
Пунање: начин израде шаренице
Пуница: моје жене матер
Пунт: код плетења чарапе, оно што се једном на иглу намакне. /331/
Пунтарач: гвожђе које служи за клесање камена (види: шпица)
Пурлити: тјерати из авлије или њиве туђу стоку или живад (види: испурлити)
Пушкаљица: дјеца праве од базге (зове).

Р

Раван –а ,о: прав
Раван – о: земљиште
Раван: кад коњ иде држим кораком
Развигорац: кад у прољеће вјетар дува, а дрвеће листава
Развијаљка: види лазањка
Разом: напунити неки суд тачно до мјере.
Рајнчик: новац бивши аустријска форинта.
Рамота: име волу
Рачићи: мали пловчићи а и мали поточни рачићи
Распарати – ан, раздапати – ан: (види: подрпати – ан)
Расалет: види преплет
Распонци: комади дрвета који се умеђу да се нешто не скупља

Рашељка: врст грма
Рашље: направа у којој се теше коло.
Ревир: дио шуме коју један чувар чува.
Рецке: шпице било еклане било шлинговане
Рећине: минђуше
Ривина: подлокано земљиште од воде
Рићет: јело
Риљ: направа на којој се обија лан.
Розгати: види орцати.
Розгалице: види ојканице.
Роженик: рог од куће
Рожњаче: греде од куће на које дођу рогови.
Рогач: види љељен.
Ронгузе: огрозли
Рубац: женска марама, повезача
Рудова: име краве
Рукавице: оплетене но само имају палац. /332/
Рујевина, руј: грм
Руменка: крава
Руно: сва вуна од једне овце.
Руњеш –а: вино
Рупченик: види ручникж
Руси: бубе
Ручник: види рупченик.

С

Савести: кад се сијено или жито савезе кући, или на гувно.
Свозити: возити сијено или жито на одређено мјесто.
Самосир, самокис: сир који се усири без сиришта.
Сангалија: пасуљ нарочито куван за Бадњи дан.
Санијети: кокош јаје санијеса.
Санешен – а, о: јаје
Сапа: пара, која иде из човјека, блашчета, лонца, котла итд.
Сапон: на сјенским колима су ступци везани један за други сапоном.
Сварити: види преварити (гвожђе)
Сватити: стићи. „Ако буде тако шта сватиће данас у Госпић.”
Свјетљаја: направа на којој се луч рибаза.
Свилота: име вола
Сводница: посуда која се меће под печеницу, да се маст у њу при печењу циједи.
Сиц: сједиште на колима
Сирен: сир који се прави сириштем.

Скаламбурати: на брзу руку нешто начинити. „Жено скламбурај нам штогош за вечеру!”
Скалати: свући гаће, пантљике.
Скитница: види: базати
Скобла: алатка
Слабуљ: врст свирале
Слабине: дио тијела испод ребара
Слатковина: трава
С ногу: устати одмах да се нешто учини.
Солда . стара аустријска пара
Спирине: сплачине /333/
Сперити (уперити): као нешто удесити, намислити, поправити, „Врага је он сперно!” (ко нешто зло помисли).
Спонаш: врст биљца
Спригати: види фригати, пофригати.
Спустови: ланчићи на руди од кола (коњских)
Стабел: сигуран
Стапајача–ица: у стапу
Стапати: лупати стапајачом у стапу, док се добије масло.
Старкати: поправљати ватру на огњишту
Сталак: за мало дијете да у њему стоји
Стожина: за садијевање сијена
Струке: носе цуре око врата
Стубаљ: пањ за воду у планини.
Ступарице: жене које раде на ступи око конопље.
Стројан- а: стасито чељаде.
Суклатан – ица: дјечак који није још момак, и цурица која није још дјевојка.
Супјан: кад је човјек нити пјан, а нити тријезан.
Сурац: коњ
Сушаница: направа у којој се сир суши.
Сфорцати: на неког нешто силом утјецати.
Сћерати: благо, дрва из планине
Сћорлато: навалити на некога или на нешто.

Т

Тавиол: убрус
Таврити: на неком неку силу вршити
Тапун: чеп од бачве
Тегаре: дјелови код кола; код прозора у које се умеће стакло
Тишња: протисли
Тмуша: множина нечег.
Траље: направа за ношење ђубрета.

Трап: дијелови кола, предњи и задњи трап.
Трамнати: види утрамнати.
Трампити: мјењати нешто једно за друго
Трогер: код коња /334/
Тросмјеса: жир, јечам и зоб.
Трапити: изненада ући неђе у кућу.
Трубалка: свирала од сврнуте коре.
Трупати: у колу
Трупац: дрвен од кога се пилају даске, греде итд.
Трупина: код кола
Тргопиша: слаба ракија, од које се само много пиша
Тукати се: наћи се с неким
Туторак: комад купе, дрвене или слично, с чиме се нека рупа зачепи од тога и глагол: туторити.

У

Уавертити: упамтити, утувити, схватити
Ујаловити–љен: ушкопити, ушкопљен
У вр' врце: напунити неки суд с нечим; ударити са каменом у главу у вр врце....
Ујкати: на копца због пилића. Жене вичу: „Уј, уј, уј!”
Ујамити се: кад се нешто мало дијете уозбиљи.
Укресати: ватру; у пренесеном значењу убити из пушке: „Укреса га ки зеца.”
Уле: прасе до шест неђеља.
Улити јаја: значи испећи. „Ули де ми два три јаја” или Испеци ми.
Уљуњути се: правити се нечем невјешт, и ако је баш он крив, ако се нешто догодило.
Уметаљка: камен за уметање (бацање с рамена)
Умјет: трава од које се направи као метла, којом се плеви пљева са жита, кад се на гувну вије.
Умутанити се: завити се са свију страна биљцима у колима зими.
Уперити: кола низа страну
Упасовати: нешто удесити како ваља.
Упетити: упамтити.
Упиљити: очи у нешто.
Уплиштати: нешто у косу ; уплитати се у разговор, где не спадаш.
Упригати: види сфригати.
Упријети, упирати: свом снагом на неки посао.
У'рдати. У'рдало га за прдачину ; некога жестоко измлатити. /335/
Усамити се: угојити се.
Усукнути: поштавници
Усекнути: свијећу, нос.
Утрапина: 1. метнути кумпјер у трап. 2. утрапити неком нешто да носи, у пренесеном значењу; утрапио му црн крув у торбу – неком нешто напакостити.

Упрангати: упасти у кућу са блатном обућином – банути у кућу изне-
нада.

Уцерица: види потлеушица.

Ушпијати: види шпијати (гелдати из потаје, кад ће неко доћи)

Ц

Царза: женска ношња од паса доље, откана од вуне.

Цврњка – е: црви и дубе једним именом

Цеко – цек: вабљење псета

Цезин: велики чавао (ексер) с којим се рогови један за други утврђују.

Цецнути: види цоцнути, (нагло сјести).

Цибиде: суво грожђе

Цибура: врст ране шљиве

Цикнути: вино кад се укисели оно цикне.

Циваре: направа за пренос камена, кад се нешто зида.

Цима: стабљика од крумпјера.

Цијенови: кости на руци, испод лакта.

Цокља: каже се на неуредну жену; (врста обуће, „шлапа”)

Цокљав – а, о: каже се за неуредно чељаде.

Цоња: види код Вука Цуња (стара неупотребљива крпетина)

Цоњар: који купи цоње по селу (стару одјећу).

Цоцнути: пасти на гузицу, (види цецнути)

Црквари: чељад из куће, која је ишла једног свеца у цркву

Цркварски – о: одијело које се облачи, кад се иде цркви.

Цуња: види цоња.

Ц

Целадија: пихтије /336/

/уметак 336а/

Циганити: види зациганити

/337/

Ф

Фурак: балван се најприје испила на фурке, колико треба, да је шимла дугачака, па се онда исцијепају на шимле.

Фит: закупнина стана; „бити на фиту” (бити на стану код неког). „Кол’ко плаћаш’фита?” (тј. колико плаћаш станарине).

Фиранге: завјесе

Фригати: месо или што друго, на масти или маслу.

Фриган: у пренесеном значењу „бити фриган” значи ухаћен у клопци.

Ђ

Ђакан – деминутив од ћаћа

Ђалапурдати: водити беспослене разговоре.

Ђелав: чељаде, које нема косе на глави.

Ђиверица: у пренесеном смислу „глава”

Ђикати: жвакати дуван у устима.

Ђићка: старинско јело, густо скувано, лећа са кромпиром.

Ђувати: види ћикати.

Ђубара: капа за главу

Ч

Чавлењак: сврдо којим се нешто проврти, да се лакше чавао забије

Чалакурија: маса дјеце у игрању

Чекрк: направа за вериге код огњишта

Чеша: шуга, свраб

Чин: боја за пређу кад се боји – чивит.

Чисменица: види у Вука „чисаоница”.

Чујдер: почуј-

Чука: Име овце.

Ш

Шав: 1. ред шимле на крову 2. кад се нешто сашије с другим, стане шав.

Шајтов – чићи: новчаник

Шака–бака: дуба мара

Шаламуњаст: каже се за чељаде вјетропирасто, тјера вјетар капом необилно, и ако би требао, то да буде. /337/

Шалица: посуда за пијење кафе или варенике

Шанац: казниона „Био на шанцу двије године”, био на робији двије године.

Шараге, шарагле: на коњским колима

Шареница: ткање, плате, ручници, столњаци

Шарова: име краве

Швијукати: 1. звиждати устима 2. канцијом

Шврака: птица

Шебрљати: пјан чојек шебрља путем: 2. у пјесми: Ој ти патко шебрљак-ко!”

Шест: као свијест. „Бога ми, он није на правој шести.”

Шерег: „Био у шерегу”; служио у жандармерији.

Шимла: даске нарочито тесане, дужине око 1 м за покривање кућа.

Шјетовати: свјетовати „Мене мајка шјетовала.”

Шкаљати: види зашкаљати.

Шкањула: млади црни лук (капула) који се једе с прољећа; љутика (аљма)

Шакрић: дио на коњским колима
Шкобаље ; дубица која живи у води, већином у каменицама, стублинама
(води која не отиче)
Шкоп: рађена слама за покривање кућа.
Шкрљак: шкриљак: шешир
Шкуља: рупа
Шмерати: шарати нешто оловком или чим другим.
Шпаг: канап
Шпаркет: штедњак за кување јела
Шпекулати се: игра кликерима
Шпецати: нешто задиркивати
Шпијати: потајно гледати што нетко други ради.
Шпица: види пунтарач.
Шпиритуља: ракија начињена од шпиритуса.
Шпунга: спужва
Штањ: види стабел.
Штетовати: нечим се задржавати, да се посао који се треба урадити, не
може да уради.
Штерна: од цистерна.
Штика: комадић дрвета, којим се замаљује неква алатка.
Штим: поштивање
Штимати: 1. поштовати 2. процјењивати штету учињену од блага (сто-
ке)
Штрамац: 1. душек на коме се лежи 2. кнагнута љеса из које благо једе
Шукнут: луцкаст
Шћорчати: види: сћорчати (навалити).

MILOŠ ŠKARIĆ: LIFE AND CUSTOMS OF SERBIAN PEOPLE IN
LIKA AND KRBAVA

(from the Ethnographic Collection of the Archives of the Serbian Academy
of Sciences and Arts, No 388)

– third and final part of the manuscript –

The third and final part of Miloš Škarić's manuscript, created in the first half of the 20th century, saved in the face of the Ustaša pogrom and completed on St George's Day in Belgrade in 1941, when it was delivered to the Ethnographic Collection for repurchase, contains further systematic description of customs of the Serbian people of Lika (already published in volumes of the Collection of Papers on Serbs in Croatia (Nos 9 and 10), from chapter XII (covering the already published Entertainment, Poems and Poetry) and continuing with the following chapters: Tales, Stories and Witticism – total 53 records; Riddles (*daštalice*) – 145 records; People's Proverbs and Sayings – 133 records; Playing and Singing, Dances). The final part of the manuscript contains chapters XIII (Spiritual Features) XIV (Bodily Features), XV (Folk Knowledge) and XVI (Additions) in the form of the Dictionary of Vernacular in Lika (lexemes "not found in Vuk's Dictionary"). Miloš Škarić's manuscript ends there. We hope that with its publication, following almost 75 years, this pearl of the Ethnographic Collection has seen daylight. Besides, this manuscript gives a valuable ethnographic contribution to the life and customs of the Serbian people in areas of today's Croatia, where they practically no longer live. The editor introduced only minor orthographical corrections in Škarić's text and intervened in the pagination with slash brackets. He also intervened in the segment of some folklore notes, which in terms of their quantity and quality (particularly small speech forms) can be a valuable source for studying genres in our folkloristics.